

İzmir

L. a
1
655

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl 1 Teşrinisani 1928 Sayı 8

Reisicumhur H.Z. inin nutukları

0

B. M. M. inin üçüncü devresinin ikinci içtimasında Reisicumhur H. Z. tarafından irât buyurulan nutuk

Büyük millet meclisinin muhterem azası!

Büyük millet meclisinin üçüncü intihap devresinin ikinci içtimasını açıyorum. Bu anda, yeni bir sevk ile mücehhez, milletimizin gayret ve kudretine taze bir itimat ile güvenir bulunuyoruz, aziz arkadaşlarımı bu canlı duygularla selâmlamaktan şeref ve huzur içindeyim.

Geçen sene, memleketin dahilî hayatında, asayiş ve huzur itibarile, yeni bir terakki merhalesidir. Siyasî ve İdarî mühim kış bir arıza vatandaşların

umumiyetle normal yaşayışlarını incitmemiştir. Bil'âkis tabii arızalanıl bazı mıntakalarımızdaki zararlı tesirleri vatanın bütün evlatlarının birbirini duyan, birbirine dayanan İçtimaî hassasiyetlerde esaslı olarak hafifletilebilmiştir. İzmir havalisindeki ve son günlerde Kalecikteki zelzelelerde bu necip tezahürata şahit olduk. İlk günlerin verdiği endişe kadar ehemiyetli olmadığı memnuniyetle anlaşılan Torbalı zelzelesinin haşaratından vatandaşlar cesaret ve sür'atle kalkacak bir kudret göstermişlerdir. Kalecik haşatının da tesirleri sür'atle zail olacaktır. Bazı vilayetlerimizde bu sene sert bir şekilde devam eden kuraklıktan daha ziyade muztarip ve müteessir olduk. Bir tarttan memleketin umumî istihsalatmdaki nispî müvazene, diğer taraftan kurak mınta- kalarda teksif edilen tedbirler ve yardımlar darlığın tesirlerini gereği gibi azaltmıştır. Hilali ahmerin gerek zelzele, gerek kurak sahalarında yardıma koşmak için gösterdiği gayret ve iktidarı, huzurunuzda bütün millete karşı teşekkürle yadederim. Geçen sene zarfında bir misli artmış olan Hilali ahmer azasının vatandaşların afet ve ihtiyaç günleri için nasıl hayırlı bir şefkat hâzinesi hazırladıkları bir kere daha sabit oldu. Bunun gibi himayei etfal cemiyetinin inkişafına da umumî alakayı tahrik etmek isterim.

Şark vilâyetlerimizin bir kısmında ihdas edilen umumî müfettişlik, isabetli ve faydalı olmuştur. Cumhuriyet kanunlarının emniyetle sığınılacak yegâne yer olduğunun anlaşılması bu havalide huzur ve inkişaf için esaslı bir mebdedir. Yeni

faaliyet vrimizde gerek bu havalide gerek memleketin diğer kısımlarında, toprağı olmayan çiftçilere toprak tedarik etmek meselesile ehemmiyetli iştiğal buyuracaksınız. Hükümetin şimdiyekadar bu yolda devam eden gayretine yeni tedbirlerinizle daha ziyade vüs'at vermeğe muvaffakiyetinizi temenni ederim.

Geçen sene yeni esaslara göre ihdas buyurduğunuz yeni nahiyeler umumî idarede faydalarını derhâl göstermiştir. Bütün memleketi yeni, tam teşkilatlı nahiyelerle kaplamak hedefine doğru bu sene mümkün olduğu kadar ilerilemek lâzımdır. Ana vatana kavuşan mübadil vatandaşların iskân temlik muamelelerinin artık nihayet bulmasında azami gayret ve sür'at sarfi için hükümetçe tedbirler almak mukarrerdir. Şehir işlerimizin idaresini düzeltip nizama koyacak kanun lâyihası bu sene takdim olunacaktır. Devletimizin merkezi olan Ankaranın imarı için kabul buyurduğunuz kanunun talabettiği hazırlıklarla iştiğal olunacaktır.

Muhterem efendiler,

Adliyemizin seyri mütemadi bir tekâmül takip etmektedir. Asrı ve medenî kanunlar, vatandaşların ihtiyacına kâfî, yanında mahkemeler, bilhasa bilen kifayetli hakimler temellerine dayanan adalet zihniyet ve teşkilâtimizin geçen senesi memnuniyetle tahattür olunabilir. Bu devirede dahi aynı hedeflere doğru yeniden mesafeler alacağınızı kuvvetle ummaktayım. Ceza muhakemeleri usulü, Deniz ticareti, ticarete iflâs, icra kanunu lâyihaları bu devrede size takdim olunacaktır. Öksüzlerin haklarını korumak için ittihaz ettiğiniz tedbirlerin bu

ğünkü verimi cidden sevindirecek bir neticedir, eski adliye, eski zihniyet ve eski usullerden üç sene evvel ancak üç yüz sekiz bin lira meydana bulmuş olan Cumhuriyet, bugün Emlâk ve Eytam bankasına altı milyon iki yüz yirmi bin kûsur lira teslim etmiş bulunuyor. Cumhuriyetin bilhassa kimsesizlerin kimsesi olduğunu yeniden ispat eden bu neticeyi memnuniyetle takdirinize arz ederim.

Efendiler,

Haricî siyasetimizde dürüstlük, memleketimizin emniyetine ve inkişafının masuniyetine dikkat şiarı hareketimize kılavuz olmaktadır, esaslı İslahat, ve inkişafat, içinde bulunan bir memleketin hem kendisinde hem muhitlerinde sulhu ve huzuru cidden arzu etmesinden daha kolay izah olunabilecek bir keyfiyet olamaz. Bu samimî arzudan mülhem olan haricî siyasetimizde memleketin masuniyetini, emniyetini, vatandaşların haklarını her hangi bir tecavûze karşı bizzat müdafaa edebilmek kudreti de bilhassa gözde tuttuğumuz noktadır. Kara ve deniz ve Hava ordularımızı bu memlekette sulhu ve emniyeti masun bulunduracak bir kuvvette muhafazaya bunun için çok ehemmiyet veriyoruz. Cumhuriyet hükümeti milletler arasında emniyet misakları akd için hususî bir gayret göstermektedir. Bize teklif olunan gelloğ misakına iltihak içinde aynı samimiyetle müvafakatımızı bildirdik.

Efendiler.

Geçen sene içinde dostumuz Afganistanın kıymetli hükümdarları Kırıl ve Kırılıçe Hazretlerinin bizi ziyaretlerde mübahi olduk. Kırıl ve Kırılıçe Hazaratı memleketimizin her tarafında hakiki

muhabbet tezahuratıle kabul olunmuşlardır, Türk ailesi içinde bıraktıkları kıymetli hatıraları daima muhafaza edeceğiz. Kırıl Hazretlerinin azımkârane ıslahatı dostlarına alâka ve iftiharla tam muvaffakiyet kanaatim vermektedir.

Bu içtimamızda hükümetin yazın imza ettiği mukaveleler size takdim olunacaktır. Afganistan ile eskiden mevcüt olan muahede ahkâmını yeni ve daha amelî sağlam esaslara göre tanzim eden yeni muahede ve merbutları bu cümledendir. İranla dostane münasebatın inkişafına hizmet edeceğini umduğumuz protokolleri memnuniyetle telekki buyuracağınıza eminim. İtalya ile imzalanan muahedenin ise iki memleket arasında emniyet havasını takviye etmesi, iki komşunun samimi niyetlerini göstermesi itibarile takdir ve tasvibinize lâıyk olması kuvvetle memuldur. Dostumuz Sovyet hükümetile imzalanan yeni mukaveleler hudut ahalimizin münasebatını tanzim etmektedir.

Efendiler,

Maziden devraldığımız borçlara müteallik itilâfnameyi de hükümet size takdim edecektir. Bu itilâfnamenin hafif şartlarla akdolunduğunu ve hu memleketin takatinin hu yükü sarsılmadan kaldırabileceğini talimin ve iddia kolay değildir. Borcu ve medenî krediyi tanımak suretindeki millî ve manevî mecburiyet bu itilâfnameyi size takdime saik olmuştur.

Muallâk meselelerimiz birisi suriyenin hududunda bir türlü teessüs edemeyen emniyetin tesisi, diğri mübadil,ğayri mübadil vatandaşların hukukunu temin edebilecek tesvivelere bulunmasıdır. Senelerden

beri bir çok itilaflara ve imzalara iktiran etmiş olan bu meselelerin amelî, hakikî ve radikal hallere raptolunabilmesinden cidden memnun olacağız.

Saydığımız tafsilât haricinde münasebatımız umumiyetle normaldir. Muahedelerin, mukavelelerin ve beynelmilel eyi münasebat arzularının tanzim ettiği hatlar dahilinde dustluk ve iktisat münasebetleri inkişaf etmektedir.

Efendiler,

Mâliyemizde, son senelerde özenerek iltizam buyurduğunuz ciddi muvazene mesleğinin feyizleri barizdir. Hâzinenin taahüt ve tediyeleri şaşmayan bir intizama girmiştir. Hal bütçesinin haricinde kalan eski yüklerin de bütçe içinde düşünölmüş olması suretindeki temayülün genişlemesi, dalgalı borçların tediyeye şeklinin tanzim ve tespiti bu vadide yeni bir tekâmül olacaktır. Dalgalı borçlar kâmilen size takdim olunduğu vakit cumhuriyet mâliyesinin vaziyet ve istikbalinin ne kadar sağlam olduğu eyice anlaşılacaktır. Cumhuriyetin kâatparasının değıştirilmesi hitam bulmuştur. Cumhuriyet Bankasının sene zarfında açılmasına muvaffakiyetiniz, yüksek ve esaslı icraatinize hakikaten iftihar olunacak bir ilâve olacaktır.

Efendiler,

vatan iktisadiyatı tedbirlerinin başında addettiğiniz muvasala faaliyetleri önümüzdeki seneler göze görünür neticeler vermeğe namzettir. Demir yollarımızın yeni istasyonları memleketin muhtelif köşelerinde vaitli çehrelerini göstermeğe başladılar.

Önümüzdeki sene zarfında Diyarıbekir istikametile diğere istikametlerde beşyüz kilometreye

yakın yeni hataların açılabilceğini umuyoruz. Sivastan Erzuruma gidecek demir yolu ile iştiğal etmek zamanıda gelmiştir. Bu sene yol inşaatının da semereli bir şekilde tanzimi ile ehemiyetli olarak meşgul olacaksınız. Bu memleketin yollar için bu gün tahsis etmiş bulunduğv vasıtalarla daha çok iş meydana getirmek mümkün olacağını ümidediyoruz. Geniş bir su siyasetinin tatbikatına başlanabilmesi cidden mültezemdır. memleketi büsbütün yeni bir yaratıcılığa muvaffak edecek olan sulama işlerinin derin alâkanızla tahakkuk edebilmesi şüphesizdir.

Ziraat ve ormanda yeni tedbirlerle inkişafa himmetiniz, yerinde olacaktır.

Sıhhî mücadeleye gösterdiğiniz alâka ve memlekette bu yolda elde edilen neticeler bu mesainin genişletilmesini lüzumlu göstermektedir. Bu sene umumi hizfıssıhha kanunu lâyhısının büyük meclise takdimi mukarrerdir.

Umumî surette ziraatta ve memleketin hayvan servetinde de menfî tesirata karşı müdafaa ve mükavemet semereli tedbirlerin başındadır.

Bir taraftan müdafaa, diğerv taraftan hayvan ve nebatın cinslerini ıslah için ciddi, sebatlı tedbirler, istihsalâtımızın mikdarını ve nefasetini artıracaktır. Memlekette senayia rağbet ve temayül artmaktadır. Senayi ve maadin bankasının kudretini artırdığınız halde sanayi erbabı daha ziyade himaye göreceklervdir. Bu meselenin ehemiyetle mütalaa olunacağına şüphe yoktur.

Muhterem efendiler,

Maarifte vaziyetimiz ve şimdiye kadar sarf

ettiğimiz gayretlerin bu günkü neticeleri bizi radikal tedbirler alabilecek bir seviyeye getirmiştir. Her istikamette doğru hedefleri bulmuş olan maarifimiz hususî takayyüt ve alâkanızla ve hepimizin ciddi gayretlerimizle azzamanda geniş neticeler vermeğe namzettir. Maarifte süratle yüksek bir seviyeye çıkacak bir milletin hayat mücadelesinde maddî, manevî bütün kudretlerinin artacağı muhakkaktır.

Maarif faaliyetimiz ilk tahsilin filen umumî ve mecburî olmasını, memlekette terbiye birliğini, orta tahsilin eyi vesaitle teksif ve teshilini, meslek tahsilinin ilk ve orta derecesinden en yüksek derecesine kadar memlekette teminini, yüksek tahsilin de adette olduğu kadar kıymette de bu asrın ihtiyaçlarına kifayetini hedef tutmuştur. Her sene bu istikametlerde mühim mesafeler aldığımızı söyleyebiliriz.

Efendiler, Büyük Tük milletinin evlâtlarını yüksek bir terbiye ve ihtisas ile yetiştirmek için sarf ettiği gayret ve emekler az değildir.

Hususî ve umumî idarelerden maarife tahsis olunan vasıtalar, muhtelif vekâletlerden orta ve yüksek tahsile sarfolunan gayretler, hasılı iktidarı olan ailelerin, umumî ve hususî idarelerin Avrupada tahsil için sarfettikleri himmetler eğer memlekette resmen mes'ul olan muktedir alâkadarların takip ve nezaretleri altında temerküz ettirilirse alacağımız semerelerin çok daha ziyade ve geçireceğimiz inkişaf zamanının çok daha kısa olacağı muhakkaktır. Bu mesailin hükümetçe ve büyük millet meclisince lââyık olduğu ehemiyetle mutalası müstacel bir mübremiyet göstermektedir.

Aziz arkadaşlarım,

Her şeyden evvel her inkişafın ilk yapı taşı olan meseleye temas etmek isterim. Her vasıttan evvel Büyük Türk milletine, onun bütün emeklerini kısır yapan çorak yol haricinde kolay bir okuma yazma anahtarı vermek lâzımdır.

Büyük Türk milleti cehaletten az emekle kısa yoldan ancak kendi güzel ve asıl diline kolay uyan böyle bir vasıta ile sıyrılabilir. Bu okuma yazma anahtarı ancak lâtin esasından alınan Türk alfabesidir. Basit bir tecrübe, lâtin esasından Türk harflerinin Türk diline ne kadar uygun olduğunu, şehirde ve köyde, yaşlı ilerilemiş Türk evlatlarının 11e kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi meydana çıkarmıştır. Büyük millet meclisinin kararile, Türk harflerinin katiyen ve kanuniyet kazanması bu memleketin yükselme mücadelesinde başlı başına bir geçit olacaktır. Milletler ailesine, münevver yetişmiş büyük bir milletin dili olarak elbette girecek olan türkçeye bu yeni canlılığı kazandıracak olan üçüncü Büyük Millet Meclisi, yalnız ebedi Türk tarihinde değil, bütün insanlık tarihinde mümtaz bir sima kalacaktır.

Efendiler,

Türk harflerinin kabulde hepimize, bu memleketin bütün vatani seven yetişkin evlatlarına mühim bir vazife teveccüh ediyor. Bu vazife milletimizin kâinden okuyup yazmak için gösterdiği şevk ve aşka bilfiil hizmet ve yardım etmektir. Hepimiz hususî ve umumî hayatımızda rasgeldiğimiz okuyup yazma bilmeyen erkek kadın her vatandaşımıza öğretmek için tehalük göstermeliyiz.

Bu milletin asırlardanberi hallolunmayan bir ihtiyacı bir kaç sene içinde tamamen temin edilmek, yakın ufukta gözlerimizi kamaştıran bir muvaffakiyet güneşidir. Hiç bir muzafferiyetin hazlarile kıyas kabul etmeyen bu muvaffakiyetin heyecanı içindeyiz. Vatandaşlarımızı cehaletten kurtaracak bir sade muallimliğin vicdanî hazzı mevcudiyetimizi işba etmiştir.

Aziz arkadaşlarım,

Yüksek ve ebedî yadigârınızla Büyük Türk milleti yeni bir nur âlemine girecektir.

Başvekil Hz. nin Beyanâtı

—000—

B. M. M. inde yeni harfler kanunu münasebetile Maarif ve Rûsumat bütçelerine tahsisat ilâvesine dair kanun layihasının müzakeresi esnasında (8-11-928) Başvekil İsmet Pş. Hz.nin Beyanâtı:

Kuraklığa karşı aldığımız tedbirleri arzedeceğim:

Kuraklık muntıklarındaki vatandaşlara çok iş göstermeğe çalıştık. Nafia yollar tahsisatından 250.000 lirayı bu muntıklara tahsis etti. Bilirsiniz ki yol tahsisatı esasen Nafiada değil İdarei hususiyelerdedir. Nafiada olan ancak müstesna işler içindir. İdarei hususiyeler bütün nafia tahsisatını vilâyet dahilindeki kurak muntıklara teksif ederek halka iş buldular.

Nafia elindeki su işleri parasının yarısını bu muntıkaya verdi. Konyada Inevi kanalını 25,000 lira ile ihale etti ki bunun ile 10,000 dönüm sulanabilecek. Aksaray - Ulurmak kanalına başladı.

50.000 lira tahsisat verdi. Bununla 7,000 dönüm sulanabilecek. Konya civarındaki çiflik kanalları, Esmil kanalı için, tahsisat verdi. Bunlar 8,000 dönüm sulayacak. Çomrada 50,000 lira ile iş başladı. 130 Km. tulündeki kanal, Beyşehir gölündeki yeraltı kanalı temizleniyor. Ereğli bataklığının kurutulması ile 70,000 dönüm arazinin ilğında 40-50

bin dönümün ziraate yarar bir hale getirilmesi düşünülmüştür.

Kuraklık muntıkada sarfettiğimiz bu tahsisat bütçemizde bu işler için bulunanın yarısıdır.

Verdiğimiz doğru ayrılıp yerine sarfedildiğini bu tafsilât gösterir ümidindeyim.

Devlet demir yolları dar muntıklarımızdan iş yerlerine gidecek olanlar tarifelerini yüzde 75 e indirdi. Ucuz yerlerden yiyecek ve yemlik tedarik ederek icap eden yerlere mal olduğu ucuz fiatla yetiştirmeğe çalıştı. Bu tedbirlerin neticesi olarak demir yolu uğrağı yerlerde fiatlar ağırlaşmadı.

Ziraat Bankasının dar muntikalara iki defada tahsis ettiği tohumluk ikrazı (2,310,000) liradır. Bu mühim rakkamdır. Bundan başka darlık nuntikalardaki borçlara müsait davranmak gibi bir banka için pek ağır bir gayreti de esirgemedi. Ayrıca 58,000 lira yemlik ve un tedariki için sıkıntılı yerlere faizsiz ikraz yaptı. Milletın öz malı olduğu Cumhuriyette teayyün ve tahakkuk eden kıymetli müessese için bu hizmetler yüksek iftihar medarıdır,

Tuz inhisarı her sene Tuzlu göldeki, Yavşan, Bşhan kaldırım tuzlarından 30,000 ton alırdı, Bu sene 90,000 ton aldı, burada her sene 87,000 lira sarfolunmasına mukabil bu sene şimdiye kadar 280,000 liralık sarfiyat yapmıştır. Tuzun çıkarılmasında, taşınmasında kolaylık verecek tedbirler ayrıca alınmıştır.

Hükümetin ve esası tedbirleri yanında hayır müesseselerimizden Hilâli ahmerin muavenetinden iftiharla bahsedeyim. Hilâli ahmer İçtimaî hayatı-

mızın umumî zaruretlerini tehvin için 500,000 lira tahsis etti. Bundan 65,000 lirası birinci umumî müfettiş emrine, 20,000 i Malatya ve havalisine gönderildi. Mütebakisi Konya, Aksaray, Yozgat, Eskişehir, Afyonkarahisar, Çankırı vilâyetlerine gönderilmiştir.

Hükümetin ve millet cemiyetlerinin tedbirleri semeresi olarak hiç bir yerde kuraklık afet manzarası olmadı.

Kuraklığa karşı aldığımız tedbirleri izah ederken kuraklığın ıztıraplarını hiçe indirmiş olduğumuz gibi, bir mana çıkarılmasından sakınırım. Kuraklık gibi, bolluktan başka devası olmayan bir hale karşı ancak acıyı en geniş nisbette hafifletecek faaliyetten bahsolunabilir. Türk milleti ve onun hükümetide ancak bunu yaptı.

Memleketimizin diğer kısımlarında mahsul evidir. Yayla kısımlarında rasgeldiğimiz güçlüğün tabîî ve İktisadî sebepleri vardır, yayla vilâyetlerimiz, yalnız hububat ziraati yapıyorlar. Vakıa bizim yayla buğdaylarımız altın pahasında dünyanın ennefis malıdır, bu muhakkaktır. Bir de yaylada bir kaç senedir ziraate dayanıp kaygusuz olmamalıdır. Babalarımızın yaptıkları gibi ziraat içinde biraz olsun sulanmış ekin bulunmalıdır. Bu seneler yalnız memleketimizde değil, bir çok memleketlerde de iklimler normal olmayan bir gidiş gösterdi.

Efendiler ana tedbirlerimiz, ne kadar esastır. Demir yolu uğrayan yerlerde fiatlar ağırlaşmadı, Yardımları vasıtaları yetiştirmekte güçlük çekmedik. Malatyada, Elazizde bu günkü pahalı fiatlar bir iki sene sonra normal fiattan farklı olmaya-

caktır. Meselâ Elaziz çok eyi mahsul aldığı zaman gönderüp satmaz. Fena mahsul aldığı zaman getirip ucuz geçinemez. geçen bu sıkıntı seneleri içinde her darlığa rağmen Şimendifer inşasında ısrarınızın isabetini görmüş oluyorsunuz. İşte önümde bir cedvel duruyor ki inşa edilen altı şimendifer hattında 20,000 amele çalıştığını gösteriyor. Altı istikamette şimendifer inşaatı 20,000 amele;

iki rakam ki Türk cumhuriyetini anlatmak için manaları pek inandırıcıdır.

Efendiler, muvaseladan bahsederken yollara ehemmiyetle temas edeceğim. Size 926 senesi yol faaliyetimizin kat'î hesabını hikâye edeceğim. İki milyon yol mükellefi yazılmış sekiz milyon liralık kısmı para ile 580,000 vatandaş kendileri çalışarak borçlarını ödediler. Yapılan işlerin müferedatı da önümdedir.

Bu rakamları dikkatle tahlil ettim. Bir defa 13 milyon 600,000 nüfusun 18 den 60 a kadar mükellefleri 2 milyondan fazladır. Sonra 7 milyonluk para ve 280,000 amele 2 milyon mükellefi dolduramaz demek ki yol kanununun verimini alamıyor Pek çok kaçırıyoruz. Sonra memleketin dört köşesinde arazi üzerinde bizzat gördüklerimiz ele geçenin eyi sarf olduğuna inan vermiyor. Yanımda büyük veya küçük memurlarla herhangi bir yoldan geçerken yolun eninden, uzunluğundan, dikliğinden yapılışından, köprüsünden yahut dönemeç yerlerinin darlığından şikâyet etsem yanımdaki efendi masumane bir gayretle derhal, bu eksikleri düzeltecek yeni bir güzergâh bulunduğunu ve ya aradığını söyler. Fen memuru ve mühendis eksikliğinden şikâyet de umumîdir.

Demek ki arkadaşlarım yol kanununun gelirini tam almak işlerini şimendifer gibi hususî görüşler mülâhazatlarla sarsılmayan sağlam fennî esaslara bağlamak, fen memuru ve mühendis şikâyetlerine nihayet vermek lâzımdır, bu suretle bir senede her halde onbeş milyonluk iş elde edebiliriz. Bu büyük bir neticedir, bu neticeyi mühimsememek takatimizi yıpratılabilir bir israftır. Nafia bize yol işlerini saydığım ana hatlar içinde nizama koyacak bir program hazırlayacaktır. Hükümetin başlıca işlerinden biri de programın tatbikini temin olacaktır.

Efendiler, çeşitli mahsul, sağlama bağlanmış çiftçilik, bol ve nefis mahsul ve su ihtiyacının teminini ve fennin sultanı dahilinde tanzimini istiyor. Bu memleketin on on beş sene zarfında ikiyüz milyon lirayı su işlerine sarf etmesi, lâzımdır. Dar senelerde şimdiye kadar şimendiferlere seksen milyon sarf edebilmiş olan tecrübesiz su işleri için 200 milyon lirayı bu memleketin verebileceğine güveniyoruz, ilk devre için yüz milyonluk kanun isteyeceğiz. Gerçi bütçeye yalnız iki milyon ekledik, fakat büyük işi büyük meclisin kararile bir kanuna bağlamayınca artık bu senenin ve gelecek senelerin arttırmaları hep ve evvelâ su işlerine gidecek, üç sene içinde senelik taksit on milyona çıkacaktır. Bu sene iki üçyüz bin lira ile yapabildiklerimizi saymıştım ki bunları göz önüne alınca iki milyon ile ne kadar iş yapılacağı kendiliğinden anlaşılır.

Buğday gümrüğünü indirip indirmeyeceğimize de merak edilmektedir. İktisadî şartların gereğine

göre büyük millet meclisinin yeniden ne kararlar alacağını keşfetmeğe çalışmak beyhudedir, fakat buğday rusumu mühim bir kısmı yalnız hububat ziraati yapan çiftçilerimizi himaye ettiğine göre böyle bir tedbir kolay düşünülmez. Biz bugünkü şartlarda böyle bir lüzum görmüyoruz.

Şimdi arkadaşlar, İktisadî hayatımızın bazı cephelerinden bahsetmek isterim. Asrın başlıca meselelerinden olan ucuz maletmek, ucuz fiatla pazara çıkarmak prensipi bizde henüz olgun görünmüyor, bundan bilhassa müştekiyiz. Yediğimiz ekmek bile bugünkü İktisadî şartların haricindedir. Bütün memleketin bizim ikinci nevi ekmeğimizi bir çeşit olarak yemesinde bir mahzur yoktur.

İktisadî zihniyet ve faaliyetimiz harici ticaretile lâzım olduğu kadar uğraşmamaktır. Haricî siyasetin tedbirlerini münhasıran hükümetten beklemek âdetinden çıkmağa mecburuz. Meselâ incir mahsulünde bu yolda amelî zihniyatla çalışan ve muvaffak olan müesseselerimiz vardır. Diğer başlıca mahsullerimizde de faaliyetin kuvvetli teşekküllere istinat etmesine hükümet bütün kuvvetini yardımcı kılmağa hazırdır.

Tütün mahsulümüz için bir hususî nokta arz edeceğim. Haklı şöhreti bütün dünyaya yayılmış olan tütünlerimizden istifade etmek isteyen bir çok memleketler var ki sanatta ihtisası olan inhisar idaremiz ile muameleye girişmek istiyorlar. Bilirsiniz ki Türkiyada inhisar meselesi hususî bir kanun ile bir kaç senedenberi tecrübe devrindedir.

Tecrübe inhisar usulünün bu memleket için

en doğru olduğunu isbat etti- Beş sene evvel hâzineye 4 - 5 milyon lira gelir bırakan Reji, devlet elinde içinde bulunduğumuz senenin gelirini 22 milyona bağlamak yolundadır. görülüyorki devlet inhisarı meselesi artık bizim için hallolunmuştur.

Hal böyle iken inhisarın atisi malum olmadığı zannile faydalı faaliyetleri sekteye maruz bulundurmamak manasız ve zararlı oluyor. Tütün inhisar kanunu bu hakikatlere göre mütalâa ve tadilin büyük meclise teklif etmek kararındayız.

İktisat hayatınızda hangi nevi müracaatlara karşı hükümetin müsait bulunmadığından da bahsetmeliyim. Bir kelime ile hülâsa ederek diyeceğim ki hâzineden hususî ihtiyaçlar için muavenet taleplerine karşı koymak mecburiyetindeyiz. Yalnız ve haksız bir düşünce ile, devlet hâzinesini gerek doğrudan doğruya gerek inhisarları ile bilvasıta, mal satın alan bir hayrat ocağı sanmak mücadele edilmek lâzım gelen bir zihniyettir.

Hükümet ile yaptıkları mukavele külfetlerinden şu veya bu mazeret ve vasıta ile kurtula bilmek ümidini zihinlerden silmeğe çalışıyoruz. Çünkü bu ümit ciddî iş sahiplerini meydandan kaldırmakta iş sahiplerini alım satımda iktisadî kaidelere uymak gayretinden ayırmaktadır. Bilmem, kaçınıcı elde fahiş faizle büyük alış veriş heveslerinin tütün veya müskirat inhisarına mal satmak için türlü müracaatlar bu kabildendir.

İnhisar idarelerinin, tabii, çalıştıkları sahalarda nazımlık vazifeleri söz götürmez. Bu vazifenin hu-

dudu umumî menfaat ve hâzinenin hukuku ile çerçî velidir.

Türkiyede büyük iş deruhde eden haricî sermaye ve ya taahhüt sahiplerine karşı vaziyetimiz dürüst ve sarîh tir. Biz bir mukavele ile hükümete düşen taahhütleri dikkatle, hiç zahmet vermeksizin yerine getirmeğe çalışırız.

Mukavelede yazılı olan taahhütleri hakkile tutmağa kudreti olan bir çokları güçlüğe uğramadan işlerini görmekte kazançlarını almaktadırlar. Bir mukavelede karşımızdakinin taahhüdünü ciddî olarak talep ve istihsal etmeğe dikkat etmek vazifemizdir. Taahhüdünü tutmağa kudreti veya niyeti olmıyanlara karşı müsamamız yoktur. Fesholunan veya mahkemelere düşen işlerin sebebini bu izahatta aramak lazımdır.

Pek az memleketlere isabet eden ağır vazifeler almışızdır, memleketin umumî idaresini, siyasî ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran hazine, milletin asırlık büyük eksiklerini bir sıraya koyarak tamamlamağa girişmiş ise, onun sıhhatini korumak için bizim nasıl halecan içinde bulunmamız lâzım geldiği anlaşılacaktır. Şimenderler ile uğraşan, su işlerine başlayan, memlekette para, kıredi, istikrar gibi hayatî meseleleri düzeltmek gayretinde bulunan mâliyemizin bilhassa büyük meclisin uzağı gören yardımı ile, gelecek vaziyetini daha sağ ve daha sağlam görmekteyiz. Bildiğimizi milletimiz karşısında alenen söylemek mecburiyeti ile derim ki, bu memleketin kötülüğünü isteyenler onun siyasî ve İdarî zaif zamanı kadar ve hatta ondan ziyade hâzinesinin dar ve işlemeşi bozulmuş zamanını beklerler.

Yeni devrin ve yeni neslin hükümet adamları ve millet vekilleri bilhasa malî hatalardan bir kâbus gibi çekineceklerdir. Devlet bankasını açmak kararı artık hükümetler sahasının üstünde millî bir karar olmuştur. Biz bu millî emele bu sene vücut verecek tedbirlerle meşgul olacağız. Devlet bankalarının her yerde hususiyetleri vardır.

Bizdekini memleket menfaat ve İktisadiyatı ile bağısız kaytsız uğraşabilecek bir nizam ile doğacağını söylemeğe bilmem lüzum var mıdır. Senelerden beri askıda duran Anadolu hattının satın alınması müzakeresinin neticesini büyük meclise takdim edebileceğimizi umuyoruz. Biz bu müzakerede iki tarafın da memnun olabileceği haklı bir uzlaşma fikri taşıdık.

Efendiler: işte başlıca meseleleri arz ettim. İlâve edeceğim şudur: Türkiyenin büyük meseleleri kısa bir zamanda hallolunmuştur. Bunun sebebi yeni türk cemiyetinin millî ve hayatî meselelerin de avutma ve oyalama ile asla yıpranmak istidadında olmıyan taze ve canlı bir irade ile mücehhez olduğunu eyice kavramamış olmasıdır.

Fakat söylemek isterim ki geçen zamanlar bin çeşit imtihan ihtimalleri hu memlekete ancak yeni muvaffakiyetler hazırlayacaktır. Geçen beş senede olağan budur. Gelecek senelerde aynı neticeleri emniyetle beklemek için hu davalarımızda hak bünyemizde kuvvet görüyoruz.

Muhterem Efendiler, şimdi sizden ana prensiplerini düşünüşlerini ve tatbik meselğini yeniden dinlediğiniz bahusus icra vekâletinizi nasıl kullandığım iş başında tecrübe ettiğiniz hükümete karşı tasvip ve itimadınızın ne halde bulunduğunu göstermenizi istiyoruz ve bunu reca ediyoruz.»

TAYİNLER

Valiler

7257

Celebi berket valiliğine mülkiye müfettişi Galip beyin tayini dh. vekâleti celilesinin 928-10-23 tarih ve 5836 Numrulu tezkeresile vuku bulan teklifi ezerine icra vekilleri heyetinin 24 teşrini evvel 928 tarihli içtimamda tasvip ve kabul olunmuştur.

24-11-928

7275

Istamboul vali muavini Tahsin beyin Erzincan valiliğine tayini Dahiliye vekaletinin 31-10-923 tarih ve 6004 numaralı tezkersile vukubulan teklifi üzerine tasvip ve kabul olunmuştur.

1-11-928

Mülkiye müfettişleri

Sabik mülkiye müfettişlerinden Ahmed Muhtar beyin ikinci sınıf mülkiye müfettişliğine tayini tensip edilmiştir.

10-11-928

N
2367

Vali muavinleri

Istambul vilayeti vali muavinliğine İzmir vilayeti vali muavini Fazli beyin terfian naklile yerine Kula kaymakami Saip beyin terfian tayini tensip edilmiştir

5-11-1928

Kaymakamlar

Urfa vilâyetinin münhal olan Viranşehir kaymakamlığına
Resülayn kaymakami Muzaffer beyin taviyi tensip edilmiştir

5-11-28

2395

Manisa vilâyetinin münhal olan Kula kaymakamlığına
sınıfile Arapson kaymakami Ahmet Baha beyim tayini tensip
edilmiştir

13-11-928

Kararname

2397

Muğla vilâyetinin Bodrum Kaymakamı Hamdı B. in
sınıfile Antalya vilâyetinin Finike kaymakamlığına naklile yerine,
Sabık Kaymakamlardan Lutfi B. in tayini tensip edilmiştir.

13-11-1928

2398

Baskil Kaymakami Zeki beyin Sınıfile Çımişgezek
Kaymakamlığına tayini tensip edilmiştir.

13-11-1928

2399

Manisa vilâyetinin münhallolan Soma Kaymakamlığına
Görelle Kaymakamı sabiki Tahsin B. in tayini tensip edilmiştir.

13-11-1928

2422

Kilkit kaymakamı Arif Rahmi ve bayburt kaymakamı
Celal Tayyar beylerin sınıflarile becayışı memuriyetleri
tensibedilmiştir.

16-11-28

2483

Münhal olan İzmir vilayetinin Menemen kaymakamlığına ikinci sınıfla Dörtyol kaymakamı İhsan ve Adana vilayetinin münhal olan Saimbeyli kaymakamlığına sınıfla sabık Midyat kaymakamı Vefa beylerin tayinleri tensip edilmiştir.

19-11-28

Adana vilayetinin Kadirli kaymakamı Şevket beyin sınıfıyla İçel vilayetinin münhal olan Gülnar kaymakamlığına nakliyle yerine Yumurtalık esbak kaymakamı mithat ve Trabuzon vilayetinin münhal olan Of kaymakamlığına üçüncü sınıfla Samson vilayeti maiyet memuru Yahya Ömer ve Cebelibereket vilayetinin münhal olan Dörtyol kaymakamlığına sınıfıyla Demirci kaymakamı Şefik beylerin nakili tayinleri tensip edilmiştir.

23-11-928

2457

Manisa vilayetinin münhal olan Demirci kaymakamlığına üçüncü sınıfla mektebi hukuk mezunlarından umuru mahalliyeyi vilayat mümeyyizi Necmeddin ve ordu vilayetinin münhal olan fatsa kaymakamlığına üçüncü sınıfla mektebi hukuk mezunlarından nufus müdüriyeti mümeyyizi Celal beylerin tayinleri tensip edilmiştir.

24-11-928

2452

Bodrum kaymakamı iken Finike kaymakamlığına nakl edilen Haindi B.in Bodrum kaymakamlığında ibkasile Finike kaymakamlığına sınıfıyla Mi-

las kaymakami Sabih ve M las kaymakamlığına sınıfıle Bodrum kaymakami Lutfi B.lerin naklü tavinerli tensip edilmiştir.

_____ 24-11-928

Ankara Vilâyetinin Beypazari kaymakamı Sırrı Beyin sınıfıle Afion karahisar Vilâyetinin Bolvadin Kaymakamlığına naklile yerine sınıfıle Adana Vilâyetinin Karaisali Kaymakamı Nuri Beyin tayini tensip edilmiştir.

_____ 28-11-928

Kars Vilâyetindi münhal olan Kağızman kaymakamlığına sabık İğdır kaymakamı Hami Beyin tayini tensip edilmiştir.

_____ 28-11-928

Maraş vilâyetinin münhal olan Göksün kaymakamlığına sınıfıle Haran kaymakamı sabıkı Şevki Beyin tayini tensip edilmiştir.

_____ 28-11-928

Manisa vilâyetinin münhal olan Eşme kaymakamlığına sınıfıle Şavşet kaymakamı Hulusi Beyin tayini tensip edilmiştir.

_____ 28-11-928

Tahrirat müdürleri

2436

Münhal olan Gaziantap vilâyeti tahrirat müdüriyetine Tirilye nahiyesi müdürü Avni beyin tayini tensibedilmiştir.

_____ 19-11-928

Tasfiye edilenler

Görülen lüzumu kati üzerine Develü kaymakamı Atuf beyin vekalet emrine alınması tensip edilmiştir.

5-11-928

2446

Ordu vilayetinin fatsa kaymakamı Saffet beyin aczine binaen kendinden istifade memul olmadığından lıakkında memurin kanunu muvakkat birinci maddesine tevfikan muamele ifasi tensip edilmiştir.

23-11-928

Nufus müdürlükleri

Münhal bulunan Kastamoni nufus müdüriyetine 2500 kuruş maaşla Aksaray vilayeti Nufus müdürü Abdulvahap.

Aksaray nufus müdüriyetine mülga Üsküdar vilayeti nufus müdürü olup Halen kazai mezkûr nufus memurliginde müstahdem Osman.

Niğde nufus müdürligine Gebze nufus memuru Hilmi. Karahisari şarkı nufus müdüriyetine teşvikiye nufus şübe memurliginden müstafi Münir beylerin ikişer bin kuruş maaşla terfien tayin edilmişlerdir.

Kadro maaşı 3000 kuruş olan Kastamoni nufus müdürlüğinden fazla kalan beşyuz kuruşun evelce kibin kuruş maaşla tayin edildiği halde şimdiye kadar 2000 kuruş alan Urfa nufus müdiri Mahmut beyin maaşına zammı tensip olunmuştur.

Münhal bulunan ikibin kuruş maaşlı Hakkâri nufus müdüriyetine mülga Ergani maden nufus müdürü Salihisami Efendi tayin olunmuştur.

8/11/928

Emniyeti umumiye

Polis mdrlikleri

Ankara polis mdrligi vekâletine İstanbul polis müdüriyeti cncu Şube müdürü Fehmi bey tayin kılınmıştır.

Merkez memurlıkları

Ankara polis merkez memurlığına İzmir polis ser kumserlerinden İrfan bey terfian tayin kılınmıştır.

İstanbul polis merkez memurlığına İstanbul ser kumserlerinden Ebulberekt Mustafa bey terfian tayin kılınmıştır.

İstanbul polis merkez memurlığına Manisa merkez memuri Mehmedali bey naklen tayin kılınmıştır.

Manisa polis merkez memurlığına İstanbul polis müdüriyeti cnc Şube müdür muavini sabıkı HaŐım Enver bey tayin kılınmıştır.

İstanbul birinci sınıf polis merkez memurluğuna ikinci sınıf merkez memuru Őanakkaleli İhsan bey terfi olunmuştur.

İstanbul birinci sınıf polis merkez memurluğuna İstanbul sabık birinci sınıf merkez memuru Őanakkaleli Ziya bey tayin olunmuştur.

Artivin birinci sınıf polis merkez memurluğuna Adana merkez memuru Süleyman Efendi naklen tayin edilmiştir.

Ser kumserlikler

Kayseri ser kumserliğine Muğla ser kumseri Şevket efendi naklen tayin olunmuştur.

Gireson ser kumserliğine Trabzon ser kumseri Hürrem efendi naklen tayin olunmuştur.

Trabzon ser kumserliğine Adana ser kumseri Sabri efendi naklen tayin olunmuştur.

Adana ser kumserliğine İstanbul ser kumseri Raşit efendi naklen tayin olunmuştur.

Niğde ser kumserliğine Kırklareli ser kumseri Faik efendi naklen tayin olunmuştur.

Kırklareli ser kumserliğine Edirne ser kumseri Tabir efendi naklen tayin olunmuştur.

Muğla ser kumserliğine Antalya ser kumseri Hakki efendi naklen tayin olunmuştur.

Malatya ser kumserliğine Mardin ser kumseri Ali Nazmi efendi naklen tayin olunmuştur.

Gazi Aymtap ser kumserliğine İstanbul dört numaralı ser kumser Akif efendi tayin edilmiştir.

İstifa

Ankara polis müdürü Dilâver bey istifa etmiştir.

Tekaütlükler

İstanbul polis müdüriyeti taharri müfettişi sabıkı Edip beyin talebine mebni tekaüdü icra kılınmıştır.

İstanbul emniyet müfettişi sabıkı Vasıf beyin talebine mebni tekaüdü icra kılınmıştır.

Kanunlar

Veraset ve intikal vergisi Kanununun bazı maddelerini muaddil Kanun

Kanun Numarası : 1357

Neşri tarihi: 26/11/1928

Madde 1 — 3 Nisan 1926 tarihli ve 797 numaralı veraset ve intikal vergisi Kanununun dördüncü maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

(her mahalle ve köyün muhtarları bir ay zarfında kendi mahalle ve köylerinde vefat edenleri mübeyyin ve ihtiyar heyetlerinden musaddak bir liste tanzim ile müteakip ayın on beşine kadar mahallî hükümetine vermekle mükelliftirler. Konsoloslar dahi buldukları mahalde bir ay zarfında vefat eden Consolosanece mukayyet Türk vatandaşlarının isim, şöhret ve san'atlarını mübeyyin tanzim edecekleri listeyi bu zevatın Türkiyede en son mukayyet oldukları mahalleri natık hüviyet varakalarıle birlikte müteakık aynı on beşine kadar maliye vekâletine göndermeğe mecburdurlar.)

Madde 2 — veraset ve intikal vergisi kanununun kırk altıncı maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

(Dördüncü madde ahkâmına riayet etmeyen muhtarlardan 5 liradan 25 lirava ve konsoloslar-

dan da 25 liradan 100 liraya kadar hükmen cezayinakti alınır.)

Madde 3 — Veraset ve intikal vergisi kanununun elli birinci maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

(Bu kanunla her mahalle ve köyde tahsil olunan verginin yüzde biri bu husustaki hizmet ve mükellefiyetlerine mukabil bu mahaller muhtarlarına aidat olarak verilir.)

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun ahkâmını icraye Adliye, Dahiliye, Hariciye ve Maliye vekilleri memurdur.

19-11-1928

Kanun

Kanun Nsi 1353

Madde 1 — Şimdiye kadar Türkceyi yazmak için kullanılan Arap harfleri yerine Latin esasından alman ve merbut cedvelde şekilleri gösterilen harfler (Türk hafları) unvan ve hukuki ile kabul edilmiştir.

Madde 2 — Bu kanunun neşri tarihinden itibaren devletin bütün daire ve müesseselerinde ve bilcümle şirket, cemiyet ve hususi müesseselerde Türk harflerde yazılmış olan yazıların kabulü ve muameleye konulması mecburidir.

Madde 3 — Devlet dairelerinin her birinde Türk harflerinin devlet muamelatına tatbiki 1929 Kânunisaninin birinci gününü geçmez. Şu kadarla evrakı tahkikiye ve fezlekelerinin ve ilanların ve matbu muamelat cedvel ve defterlerinin 1929 Haziranı iptidasına kadar eski usulde yazılması caizdir. Verilecek Tapu kayıtları ve senetleri ve nüfus ve evlenme cüzdanları ve kayıtları ve askeri hüviyet ve terhis cüzdanları 1929 Haziranı iptidasından itibaren Türk harflerile yazılacaktır.

Madde 4 — Halk tarafından vaki müracaatlardan eski Arap harflerde yazılı olanlarının kabilli 1929 Haziranının birinci gününe kadar caizdir. 1928 senesi Kânunuevvelinin iptidasından itibaren Tükçe hususî ve ya resmî, lavha, tabela, ilan, resmî bilcümle mevkut, gayri mevkut Gazete, risale, mecmuaların Türk harflerde basılması ve yazılması mecburidir.

Madde 5 — 1929 kânunu sanisi iptidasından itibaren Türkçe basılacak kitapların Türk harflerile basılması mecburidir.

Madde 6 — Resmî ve hususî bütün zabıtlar da 1930 haziranı iptidasına kadar eski arap harflerinin setenoğrafi makamında istimali caizdir. Devletin bütün daire ve müesseselerinde kullanılan kitap, kanun, talimatname, defter, cetvel kayıt ve sicil gibi matbuaların 1930 haziranı iptidasına kadar kullanılması caizdir.

Madde 7 — Para ve hisse senetleri ve bonolar ve esham ve tahvilât ve pul ve sair kıymetli evrak ile hukuki mahiyeti haiz bilcümle eski vesikalar değiştirilmedikleri müddetçe muteberdirler.

Madde 8 — Bilumum bankalar imtiyazlı ve imtiyazsız şirketler cemiyetler ve müesseselerin bütün Türkçe muamelatına Türk harflerinin tatbiki 1929 kânunu sanisinin birinci gününü geçemez. Şu kadarki halk tarafından mezkûr müesseselere 1929 haziranı iptidasına kadar eski rap harflerde müracaat vaki olduğu takdirde kabul olunur. Bu müesseselerin ellerinde mevcut eski arap harflerde basılmış tefler, cetvel, katalog, nizamname ve talimatname gibi matbuaların 1930 haziranı iptidasına kadar kullanılması caizdir.

Madde 9 — Bütün mekteplerin türkçe yapılan tedrisatında türk harfleri kullanılır. Eski harflerle matbu kitaplarla tedrisat icrası memnudur.

Madde 10 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 11 — Bu kanunun ahkâmını icraya icra vekilleri hey'eti memurdur.

3-11-1928

MERBUT CETVEL

Yazı harfleri (Büyük)

A B C Ç D E F
G Ğ H İ J K
L M N O Ö P R
S Ş T U Ü V Y Z

Yazı harfleri (Küçük)

a b c ç d e f g ğ h i j k
l m n o ö p r s ş t u ü v y z

Matbaa harfleri (Büyük)

A B C Ç D E F G Ğ H İ J K L M N O O P R S Ş T U Ü V Y Z

Matbaa Halleri (Küçük)

**Abcçdefgğhi i j k l m n o ö p r s ş t u ü
v y z**

B. M. M. Kararları

Meclisi Alî tarafından, milletin hatırai şükranı olmak üzere. Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerine altın levha üzerinde kabartma bir alfabe taktimi hakkında.

Karar numarası: 442

Büyük Türk Milletine halas ve tarakki yolunda olduğu gibi okuma, yazma yolunda da nur ve çırağ gösteren dâhi Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerine Milletin hatırai şükranı olmak üzere. Meclisi Alî tarafından, altın levha üzerinde kabartma bir Türk Alfabetini taktim, Hey eti Umumiyenin 1-11-1928 tarihli birinci in'ikadının celesinde tekrur etmiştir.

1-11-1928

B. V. İsmet Paşa H. tarafından vaki beyanat üzerine İcra Vekilleri Hey'etine müttefik itimat beyan olunduğu hakkında

Karar No 443

B. V. İsmet Paşa H. nin hükümetin siyaseti ve hattı hareketi hakkındaki beyanatı üzerine İcra Vekilleri Hey'eti umumiyenin 8-11-1928 tarihli inikadının birinci celsesinde 262 rey ile müttefik itimat beyan edilmiştir.

Ecnebi devletler Sefarethane ve Konsoloshanelerinin vergi ve rusumu belediye ile ferağ harcından muafiyetlerine mütedair olan 1 Mart 1332 tarihli kanun tefsirine imkân olmadığı hakkında

Karar No 445

Ecnebi devletler tarafından Sefarethane ve Konsoloshane inşa edilmek üzere meccanen tefevvuz olunan veya bu maksatla teferruğ ve işira edilen arsalarla muhterik ve münhedim Sefarethane ve Konsoloshane arsalarının vergi ile mükellifiyet veya ademi mükellefiyetleri hususunun tasrihi için 1 Mart 1832 tarihli kanunun tefsiri Başvekâletten talep edilmiş ise de:

1 Mart 1332 tarihli kanunla halis olunan ferağ harci. vergi ve hergüna rusumu belediyeden muafiyet. muamelei müteakabile şartile, düveli ecnebiyenin Sefaret ve Konsoloshane binalarına ait olup 1341 senesi müvazenei umumiye kanununun 33 üçüncü maddesi ise düveli ecnebiyeye, müamelei müteakabile şartde, Ankarada Sefarethane ve Konsoloshane inşa edilmek üzere meccanen verilecek arsalar için bila harç tapu senedi ita kılınacağını ifade etmekte olduğundan, bu sarahatlerden salifüzzikir arsaların vergi ve rüsumu belediyeden de muaf tutulacağına dair bir hüküm istihsali kabil görülmemiştir.

Binaenaleyh ibare tefsire müteahmmil olmadığı cihetle muafiyetin teşmili icap ediyorsa bu maksatla yeniden ahkâmı kanuniye vazı lazım geleceği. hey'eti umumiyenin 22-11-1928 tarihli altıncı inikadının birinci celsesinde tekarrür etmiştir.

22-11-1928

Otuz seneyi ikmal ederek tekaüdü icra kılınmış olan rütpei askeriyeyi haiz mebuslara memurin kanununun 71 inci maddesinde mevzubahs ikramiyenin mebusluk tahşişatı üzerinden ita edilüp edilmeyeceğinin tefsirine mahal olmadığı hakkında

Karar No 455

Otuz seneyi ikmal ederek tekaüdü icra kılınmış olan rütpei askeriyeyi haiz mebuslara memurun kanununun 71 incin maddesinde zikrolunan ikramiyenin mebusluk tahsisatı üzerinden verilüp verilmeyeceğinin tefsiri Başvekâletten talep olunmuş ise de Memurin kanununun 73 inci ve 912 numaralı kanunun 11 inci maddeleri ahkâmı istisnaiyeden olup mevritlerine hasrı zaruri bulunmasına ve memurin kanununun 71 ve 912 numaralı kanunun 12 inci maddesinde mezkûr maaş tabirinin mebusluk tahsisatına teşmilen imkân görülmemesine binaen tefsiri talep edilen mezkûr maddelerdeki maaş tabirinin memuriyet maaşlarına aidiyeti vazıh olduğuna ve binaenaleyh tefsirine mahal bulunmadığına, hey'eti umumiyenin 24-11 1928 tarihli 7 inci inikadının 1 inci celsesinde karar verilmiştir.

24-11-1928

400 numaralı kanun mucibince taktir ve terfi edilmediğinden dolayı bir zabıt tarafından ikame edilen idari davanın rüviyeti Şurayı Devletin dairei selâhiyetine dahil olmadığı hakkında

Karar No 457

400 numaralı kanunun birinci maddesi 15/5/ 1335 tarihinden itibaren cidali milliye iştirak edip muhtelif millî cebhelerde veya dahilî isyanların itfasında bilfiil hizmet ederek fevkalâde yararlık gösterdikleri o zamanki millî cephe veya muntika veya firka kumandanlarından yapılacak tahkikat ile sabit olacak olan ümera ve zabıtanın cidali

millî nihayetine kadar fevkalâdeden terfi etmemiş olanların bir defaya mahsus olmak üzere hizmetlerinin derecesine göre taktirname ile veya bir derece terfi suretiyle taltif edileceklerini göstermektedir.

Şu serehatten anlaşılıyor ki bir zabitin işbu kanuna tevfikan taltife hak kazanması her şeyden evvel hizmet ve liyakat derecesinin meratibi askeriyece merbut bulunduğu makam sahibinin bilfiil iş başında, o zabit hakkınba hasıl edeceği ve doğrudan doğruya meslek ve ihtisasın verebileceği taktir ve kanaatin bilahara her hanğı bir heyet tarafından haklı veya haksız olduhunun nazarî bir surette tetkikat ve tayin edilmesinde kanunî ve maddî bir imkân ve isabet görülmemektedir. Buna mukabil Şurayı Devlet kanununun 19 uncu maddesinin (A) fırcasında (İdarî muamelat ve mu kararattan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından ikame olunan davalardan) bahsolunmaktadır.

Halbu ki bir salâhiyet makamının kanunen haiz bulunduğu ve bahusus meslek ve ihtisasın vücudunu istilzam eden hakkı taktirini idarei muamelât ye mukerrerat addetmekte, taltif kanununun ruh ve maddesine mutabık görülmemiştir.

Balâdaki esbap ve mülâhazattan dolayı Şurayı Devlet kanununun bu gibi mesail ile bir gürıa alâkası olmadığı, hey'eti umumiyenin 1/12 1928 tarihli 10 uncu inikadının 1 inci celsesinde takarrür etmiştir.

1/12/1928

Kararnameler

Sayimbeyli kazasının merkezi halen bulunduğu (Kürleşen) karyesinden kaldırılarak Haçine mak edilmiştir.

13-11-28

Hilâfetin ilgasına ve hanedanı osmaninin Türkiye Cümhuriyeti memaliki haricine çıkarılmasına mütedair 31 Mart 1340 tarihli Kanunun ikinci maddesinde zikrolunan kimselere ait emvali gayri menkulenin kanunu mezkurun yedinci maddesi mucibince hâzinece tesfiyesi icap eylemekte olduğundan emvali mebhuse elden çıkarıldıkça mesarifi vakıası bedellerinden indirilerek üst tarafları ibraz edecekleri vesaika göre bil'ahare hak sahiplerine verilmek üzere emaneti irat kaydi için kâffesinin satışı çıkarılması, Maliye vekâletinin 23/10/1928 tarik ve 7284 numaralı tezkeresile vukubulan teklifi üzerine icra vekilleri heyetinin 14-11-1928 tarihli içtimamda tasvip ve kabul olunmuştur.

14-11-928

Kalecik kazasına merbut iken ahiren Çankırı vilâyetine ilhak olunan İnaili ballı nahiyesinin evvelki kararnameye idhal olunmayan Cacıklar, İshakça, Güney kışla, Kozaykışla köyleri de mezkûr vilâyete rapt ve ilhak edilmiştir.

17/11/1928

Talimatnameler

Millet Mektebi teşkilâtı talimatnamesi

KARARNAME

No. 7284

Millet mektebi teşkilâtına dair tanzim ve Şurayı Devlet heyeti umumiyesine tetkik ve tadil olunup Şurayı müşarün ileyha Riyasetinin 8-11-1928 tarih ve 9111 numaralı tezkere sile tevdi edilen merbut talimatnamenin mer'iyete vaz'ı, İcra vekilleri Heyetinin 11-11-1928 tarihli ictimamda tasvip ve kabul olmuştur. 11-11-1928

Reisicumhur
Gazi M. KEMAL

M. M. V.	Ad. T.	Bş. V.
M. Abdülhalık	Mahmut Esat	İsmet
Ma. V.	Ha. V.	Da, V.
Ş. Saraçoğlu	Dr. Rüştü	Ş. Kaya
S. M- İ. V. Ik. V. Na. V. Mf. V.		
Dr. Refik M. Rahmi	Recep M. Necati	

Millet Mektebi teşkilâtı Talimatnamesi

Neşri tarihi: 24/11/1928

Gaye

Madde 1 — Türkiye B. M. M. tarafından Türk dilinin ferdî ve umumî, hususi ve resmî bicümle muharreratta Türk harflerde tesbiti Kanunen kabul edilmiş olmasından bu kanuna müsteniden tatbikatta vuzuh ve veçhe iraesî için yani Türk harflerininin kısa bir zamanda ve kolay surette her ferde okuyup yazabilmek imkânını bahşeden mahiyetinden Türk milletini azamî surette istifade ettirmek ve büyük halk kitlelerini sür'atla okur yazar bir hale getirmek maksadile Millet Mektebi teşkilâtı yapılmıştır.

Teşkilât

Madde 2 — Millet Mektebi teşkilatı iki türlüdür:

A)Tahsil çağını geçirmiş olup ne eski Arap ve ne de Türk harflerini bilmeyen vatandaşların Türk harflerde okuyup yazmayı öğrenmelerine mahsus olmak üzere dört aylık bir devreyi ihtiva eder.

B)Eski Arap harflerde okuyup yazan ancak Türk harflerini bilmeyen vatandaşların Türk harflerde okuyup yazmayı öğrenmelerine mahsus olmak üzere iki aylık bir devreyi muhtevidir.

Madde 3 — Her Türk vatandaşı, Kadın ve Erkek bu teşkilâtın âzasıdır.

Madde 4 — Bu teşkilatın Reisi umumiliğini ve Millet Mektebinin Baş muallimliğini Reiscumhur Gazi Mustâfa Kemal Hz. kabul buyurmuşlardır.

Madde 5 — Büyük Millet Meclisi Reisi Başvekil, ve İcra Vekilleri Heyeti ve Erkânıharbiyei Umumiye Reisi, Halk Fırkası Kâtibi Umumisi bu teşkilatın reisleridir. Umum Vekâletler Müfettişleridir. Bu Müfettişler gittikleri yerlerde «Millet mektebi» teşkilâtını teftiş ve murakabe ederek gördükleri noksanları ve muvaffakiyetleri her ay nihayetinde bir raporla doğruca teşkilât merkezine bildirirler.

Madde 7 — (Millet mektebi) nik umumî teşkilatına ait veçheler Devlet merkezinde Maarif Vekilinin riyaseti altidda M.T.L. Reis ve azalarından mürekkep olupak teşekkül eden heyet tarafındân verilir. Her üç ay nihayetinde Maarif Vekili Reisi Umumiye bir rapor verir.

Madde 7 — Bu teşkilatın altıncı maddesinde zikredilen Heyet taralından verilen veçheler dahilinde faaliyeti; Maarif Vakâleti İlk tedarisat umumi Müdürlüğü tarafından ve halk terbiyesi şudesi marifetile tedvir olunur.

madde 8 — Türkiye millet mektebi teşkilâtı itibarile maarif Eminlik muntkasına tabidir.

madde 9 — Bu muntikalarda (millet mektebinin) tedaris faaliyeti itibarile veçhelerini (6)ncı maddede zikredilen heyetten alacak olan maarif Eminleri bu veçhelerin tarzı icra ve sureti takiplerini muntkası dahilinde tespit, tanzim ve temin eder.

madde 10 — «Millet mektebi» teşkilâtının ihzari ve idari faaliyet itibarile cüzütamlarım vilâ-

yetler teşkil ederler Bu cüzütamm emri idaresi her vilâyette Valinin riyaseti altında müddei umumi, Defterdar, Baş mühendis, Sıhhiye müdürü, Jandarma Kumandanı, muhasebei hususiye müdürü ve Encümeni vilayetten müntehap bir aza, Polis müdürü, Belediye Reisi, Halk fırkası mutemedinden ve maarif müdüründen tereküp eden Heyete mevdudur. Bu vilâyet Heyetinin Kâtibi umumiliğini maarif müdürü tedvir eder.

madde 11 — (Millet mektebi) vilâyet Heyeti) kendi icra hududu dahilinde aynı zamanda teftiş ve murakabe vazıfesile de muvazzaftır. Bu heyete mensup her aza kendi idaresi altında bulunan memur ve mensuplarına gayenin husulü hususunda müfit görecekleri vazai fi hayet kararile tevdi etmekle mükelleftirler.

madde 12 — millet mektebi teşkilâtının kaza heyeti; Kaymakamın riyaseti altında Müddeiumumi Malmidiri, Jandarma Kumandanı, Polis Komiseri, Belediye Reisi, Halk Fırkası mutemedinden tereküp eder. Bu heyetin kâtibi umumiliğini de kaza maarif memuru tedvir eder. Bu heyetler de kendi kazaları hudutları dahilinde aynen vilâyet heyetlerinin vazifelerde muvazzaf ve selâhiyetlerde mücehhez vilâvet heyetlerine merbutturlar.

Madde 13— Bu teşkilâtın Nahiye Heyetleri, Nahiye müdirile mektep Bas mualliminden ve mevcut ise Jandarma Karakol Kumandanı ve belediye Reisi ve Halk Fırkası nahiye mutemedinden tereküp eder.

Madde 14 — Köylerde ihtiyar heyetleri taşkilâtın ilk faaliyet nüvelerini temsil edip İdarî veza- ifin icrasını tekeffül ederler.

İhzarî ve İdarî teşkilât hey'etlerinin vazifeleri

Madde 15 — Her vilâyet, kaza, nahiye ve köy millet mektebi idare heyetleri asadaki vazifelerin ifasile mükelleftirler:

A) millet mektebi dershanelerine yer ihzar etmek (Bu yerlerin ihzari için mektekler, Camiler Hükümet salonlari, kulüpler, salonlar, kahveler ilh... gibi mahallinde mevcüt olup da içtimaa müsait bulunan her mahal)

B) Bu dershanelerin tenvir ve teshin, tathir hususatım temin etmek.

C) Künye kayt ve yoklama defterlerde yazı tahtası, tebeşir gibi umumî: defter, kalem, kitap, gibi hususî ders malzimesini tedarik etmek.

D) Mahallinin İçtimaî, İktisadî ve sıhî şeraitini nazarı dikkata alarak gerek mektebin ve gerekse derslerin bağlama ve bitme zamanlarını tesbit etmek. (Hiç bir ders bir saattan aşamaz)

E) Polis, Jandarma, Belediye memurları, muhtarlar ve esnaf teşkilâtından istifade ederek millet mektebi talebesinin derse muntazaman devamlarını temin eylemek.

F) Millet mektebi muallimlerine verilecek olan devre ücreti ile masarifi zaruriye, harcırah ve yevmiyeden kanunen verilmesi icap edenlerin temini. İki aylık devre ücreti 30 ve dört aylık devre ücreti 50 liradır.

C) Seyyar Muallim teşkilâtının faaliyetini teshil edecek istihzaratı yapmak.

TEDRİSAT

Madde 16 — millet mektebi tedrisat, teşkilat itibarile maarif teşkilatına muvazi olarak taessüs eder. Yani ilk mektep bulunan her mahalde mektep muallimi adedince millet mektebi dershaneleri açılır. Bu suretle maarif müdürleri, ilk tedrisat müfettişleri, ilk mektep müdür, Başmuallim ve muallimleri sırasile bu sahada da tedrisat ve teftişat icrasile mükelleftirler.

Madde 17 — maarif müdürleri gerek aslî vazifeleri ve gerek millet mektebi idare heyetlerindeki Umumî Kâtiplikleri dolayisile (millei mektebi) dershanelerinin;

A) muallimlerinin tayini ve tedrisat yapacaktan mahallerin tespitini.

B) Tedrisatın verilecek müfredat ve usuller dahilinde ceryanının temini.

C) millet mektebi müdavimlerinin yoklama neticesinde muallimlerden alacağı malûmata göre Millet mektebi idare heyetle bilmüzakere devamın teminini.

D) tedris faaliyetini sektedar edecek noksanların Mektebi idare heyetlerde müştereken izalesi esbabının istikmalini,

E) Teftiş neticelerine göre Baş muallim ve muallimlere icap eden veçhe ve talimatın itasını,

F) (Millet mektebi imtihanları neticesinpe mezunlara verilecek vesikaların itasını,

G) Her ayda bir verilmesi icap eden ihşaî malûmatın muayyen vakitlerinde eminliğe irsalini,

H) İkmali tahsil edenlerin vakti zamanında imtihanlarının icrasını temin eylemek vazifesile mükelleftirler.

İlk tedrisat müfettişlerinin vazifeleri

Madde 18 — İlk tedrisat Müfettişleri muntıklarındaki (Millet mekteplerinin):

- A) Kūşat ve devam faaliyetlerinden.
  - B) İzdiham bulunan dershanelerde talebenin daha az talebe mevcut diğerk mektep dershanelerine nakli ve tevziinden.
  - C) Muallimlerin devamının kontrol ve temininden.
  - D) Tedrisatın verilen veçhe ve usuller dahilinde idaresinin temininden.
  - E) Devam etmeyen talebenin atlarının tespikle devamlarının kaza idare heyeti marifetile temininden.
  - F) Her ayda bir verilmesi lâzımğelen ihşaî malûmatın cem ve cedvellerinin tanzimde Maarif müdürlüğüne takdiminden.
- Birinci derecede mes'uldırlar.

Kaş Muallim ve Muallimler

Madde 19 — Mektebinde (Millet mektebi) dershanesi açılan her ilk mektep müdür ve Baş muallimi bu dershanenin muallim ve müdavimlerinin muntazaman devamını ve pruğramın hüsnü tatbikini temin ile mükelleftirler.

Madde 20 — Her muallim bulunduğu mahalde (30-50) vatandaştan mürekkep bir Millet mektebi dershanesinin tedrisatını ifa ile mükelleftir. Bu

mükellefiyeti ifa ederken gerek talebenin devamından ve gerek vesaitinin ve diğer levazımın noksanından dolayı Bir müşkülata uğrarsa derhal muntikasının Müfettişini haberdar ederek devamı temin ve noksanını izale ettirmeğe meccurdur.

Madde 21 — Resmî ve huosî Türk mektepleri muallimleri gibi Ecnebî ve ekalliyet husus mekteplerinin Türkçe, tarih ve coğrafya muallimleri de (20) nci maddede zikredildiği veçhile Millet mekteplerinde tedrisat vazifesile mükelleftirler.

Madde 22 — Bir mahalde okuyup yazmak isteyenlerin adedi o mahalde mevcut muallimlerin okutabilecekleri miktardan fazla olursa mahallinde mevcut diğer münevverlerdende şu suretle istifade edilecektir. Muallim olmayan münevverlere Millet Mektebi Vilâyet ve ya Kaza idare heyetinin kararı ile ve idare hey'eti reisinin huzurile mahallî Maarif Müdürü ve ya Memuru ile bir ilk tedrisat Müfetişinden ve bir de Millet Mektebi dershanesini idare etmiş bir muallimden mürekkep bir mümeyizler hey'eti tarafından bu münevverlere Millet Mektebi muallimi unvan ve vesikası verilerek kendileri mektep Muallimi olarak tavzif edilirler. Bu muallimler yalnız iki aylık devreli mekteplerin muallimliğini yaparlar.

Madde 23 ■ - Maarif muntika Eminleri lüzum gördükleri her hangi bir mahalde mevcut orta dereceli mekteplerin binalarından, dershanelerinden istifade edebilecekleri gibi bu müessesatın muallimlerine ele vazile zamanları haricinde ma - halinde (Millet mektebi) dershanelerinde müfetişlik ve muallimlik vezaifi tevcih ederler.

Madde 24 — Maarif muntika Eminleri mahallinde mevcut yüksek dereceli müessesat ve mektep binalarından ve müessesat ve mektep muallimlerinden millet mektebi dershaneleri için ancak Maarif Vekâletinden hususi inüsad aldıkdan sonra istifade edebilirler.

Madde 25 — Maarif Vekâleti Müfettişleri Vekâletten alacakları direktifler dahilinde her nevi Millet mektebi teşkilatının her nevi faaliyetini teftiş. tahkik ederler.

(Millet mektebi) dershanelerinin neveleri ve devam şartları

Madde 26 — Talimatname maksadını tespit eden maddesinde zikredilen dershaneler mahallinin ihtiyaçları ve devam eden vatandaşların miktarı nazarı dikkata alınarak şu suretle teşkil edilir:

A) Ne eski ne de yeni harflerle okuyup yazmak bilmeyenler için bir mahalde:

a) Tahsil çağını geçirenlerden onaltı - otuz yaşına kadar olanlar (Bu mektepler Erkek' Kadın dershanelerine ayrılacakları gibi muhtelit de olabilirler.

B) yine bunlardan otuzdan yukarı olanlar için miktarı kâfi dershaneler küşat olunur.

C) Arap harflerde okuyup yazma bilip de Türk harflerde okuyup yazma bilmeyenler için bu maddenin (A) fıkrasının a ve b kısımlarında gösterdiği şekilde dersane açılır. Bu yaş taksimatı mecburi olmayup taliplerin fazlalığı halinde kolaylık ve tecanüsü temin için yapılmıştır. Ma -

halli idareler icabına göre dersaneleri tevhit ve teaddüt ettirebilirler.

Madde 27 — « Millet mektebine » ne devanı eden vatandaşlara kolaylık olmak için teşkilâtın vatandaşların ayağına gâtürülmesi lâzımdır. Bunun için de bu dersaneler büyük Şehir ve kasabaların müsait mahallerinde ve muhtelif semtlerde tesis edilirler.

Halkın millet mekteplerine devamlarının temini

Madde 28 — Büyük şehir ve kasabalarda (Millet mektebi teşkilatı mutelif semtlere ayrıldığı taktirde her semt bir merkez ittihaz edilerek o semte tabi mahallerde ikamet edenlerden on altı yaşından kırk yaşına kadar olan ve hiç bir mektebe devam etmeyenlerin isimlerini, aile lakaplarını, yaşlarını, mesleklerini ve eski harflerle okuyup yazma bilip bilmediklerini gösterir bir defter mahalle ihtiyar hey'etlerince ihzar edilerek millet mektebi idare hey'etine verilir İdare hey'eti bu defter muhteviyatını semte tahsis ettiği muallim ve dersane adedine göre (ellişer üzrinden) tefrik ederek ait oldukları muallimlere tevdi eder bir taraftan hey'eti ihtiyariye vasıtasıyla keyfiyeti ilân ederler.

Yeni harfleri tamamen öğrendiğini iddia edenler, en yakın mektepde imtihan edildikten sonra vesika verilecek ve bunlar millet mektepleri dershaneleirine devamdan muâf tutulacaktır.

Türk harflerde tedrisat icrasına liyakati olan aile resisleri kendi aileleri efradından okuyup yaz

ma bilmeyenlerin tedrisini teahhüt ettikleri taktirde bunlar millet dershanelerine devam etmeyebilirler. Ancak civardaki dershanenin ilk dersi nihayetinde derslane müdavimleri ile birlikte imtihana girerek öğrendiklerini ispat eylemeleri şarttır.

Madde 29 — Her muallim kendi dershanesinde okumaları lâzım gelenlerin yoklamalarını 20 nci maddede zikr edildiği veçhile yapar. Devam etmeyenlerin isimlerini muntıka ilk tedrisat müfetişlerine tevdi eyler.

Derslere başlangıç ve ikmâl merasimi

Madde 30 — Her Millet mektebinin ilk kuşat günü muallim okuyup yazma ve harfler hakkında bir mukaddeme yapar. Gramofon tedarik edebildiği taktirde Reiscumhur Hz. nin yeni harfler hakkındaki hitabelerini ihtiva eden plakı çalar ve bunu müteakip derse başlar. Tedrisat müfredat programları ve usulü tedris kavaidine tevfikân devam eder.

Madde 31 Her iki nevi derslane tahsil müddetlerini ikmal edenler devre nihayetinde bir imtihana tabi tutulurlar. Muvaffakiyetle ikmal edenlere şahadetname verilir diğerleri ikinci bir ikmâl kursuna sevk olunurlar.

Madde 32— «Millet Mektebi» dershanelerinde yeni harflerle okuyup yazmak öğrenenler 28 mayıs 1928 tarihli halk dershaneleri nizamnamesine tevfikân halka muhtaç olduğu meslekî ve fennî bilgileri vermek, icap eden tatbikatı yaptırmak ve bu suretle halkın istihsal kudretini arttırmak mak-

-----

sadile, açılacak lisan, ticaret ve san'at ikmâl halk dershanelerine devam ederler. «Millet Mektebi» dershanesine kabul dershanesini ikmat etmeyenler halk olunmazlar.

Millet mektebi dershaneleri için sarf edilecek paranın sureti temini

Madde 33 — her vilâyet ve kazada millet mektebi teşkilatı varidat ve masarifatı için millet mektebi idare heyeti tarafından bir bütçe tanzim ve Maarif vekâletine tastik ettirilir. Bu teşkilât için bervechizir menabiden istifade olunur.

A) Hususî bütçelerden tefrik ve naklolunacak miktar (bu sene için tasarrufattan nakl suretile temin edilir.)

B) Mahalli ticaret ve ziraat odalarından tahsis edilecek muavenet.

C) Mahalli Belediyelerden yapılacak muavenet. (bu sene için tasarrufattan nakl suretile temin edilir.)

D) Hususî teberrüler.

E) «Gazi hitabesi» plakından hasıl olacak varidatın hasılatı safiyesi.

Madde 34 — Tastik edilen varidat ve masarif idarei hususiye bütçesinin varidat ve masraf sütunlarına ayrı bir kısım halinde aynen nakledildikten sonra Millet mektebi idare heyetlerinin kararı, Vali ve ya kaza kaymakamının ita emrile münhasıran millet mektebi dershanelerinin 15 inci Maddede zikredilen ihtiyaçlarına sarfolunur.

Hapishanelerle hususi muessiseler, fabrikalar

Madde 35 — Hapishanelerde bulunan vatandaşlar okutulup yazdırılacaktır altı aydan fazla mahkûmiyeti olanları hakkile okuyup yazdırmadan çıkaran hapishane müdürleri mensup oldukları. Vekâletçe mes'ul edilecektir. Hapishane müdürler muhtaç oldukları muallimleri millet mektebi heyetinden talep ederler. Hapishaneler dahilinde tesis edilecek bu mektepler teşkilâtı da aynen diğerleri gibi idare ve teftişata tabidirler.

Madde 36 — Daimi asgari yirmi memur, amele ve yahut reçber çalıştıran Müessesese, Fabrika, müteahhitler ve çiftlik sahipleri maarif teşkilâtına dair kanunun altinci maddesi mucibince istihdam ettikleri arasına yeni harflerle okuyup yazmayı öğretilerek vazifesile mükelleftirler.

Madde 37 — bu vazifeyi kendi anasirile yapamayanlar buldukları mahal idare hey'etine müracaat ederek muallim temin ederler- Bu müesse ve müteşebbisler açacakları mekteplerin 15 inci maddede zikredilen ihtiyaçların temin ve muallimin ücret ve harcirahını tediye ederler.

Madde 38 Devlet müesseselerile şehremanetleri ve belediyelerde, inhisar müdüriyetlerinde, bankalarda, demiryolu ve liman idarelerde nisfından fazla sermayesi devlet tarafından verilen bilumum şirketlerdeki mevcut daimi memur ve müstahdemlerle hamallar, ameleler 36 ıncı maddede zikredildiği vecihle okutulacaktır.

Bu memurlar, müstahdem ve amele ve hamal 929 senesi haziranına kadar bir Millet mektebine devam edecekler ve kendilerinden devanı vesikası aranılacaktır.

Seyyar talim hey'etleri

Madde 39 — Maarif vekâletinin resmî teşkilatının henüz teessüs edemediği yerlerdeki vatandaşlara okuyup yazma öğretmek üzere seyyar muallim teşkilâtı yapılacaktır.

Madde 40 — Seyyar muallimler teşkilâtının üssülharekesi nahiye merkezleridir.

Madde 41 — Sırasile bütün idare heyetleri bu teşkilatla yakından alâkadar olarak seyyar muallimlerin lüzum gösterecekleri hususatın süra'ti temin ve icrasına çalışırlar.

Madde 42 — Seyyar talim hey'etlerinin vazaifi ve tarzı mesaileri aşağıdadır:

A) Seyyar talim heyetleri mektebi olmayan küçük köylere giderek köy halkını muayyen zamanlarda köyün en münasip bir mahalline topluyarak tedrisat yaparlar. Köy haricinden gelmiş olanlarda bu derslere kabul olunur.

B) Tedrisatın zamanı icrası ve müddeti alâkadar köyler ihtiyar hey'etleriyle bilmüşavere tespit olunur. Fakat bu müddet bir buçuk âydan ve haftada altı saatten aşağı olamaz.

C) Gerek seyyar talim ve gerek millet mektebi idare heyetleri tedrisatın zamanı icraeinin köylünün ziraî ve İktisadî faaliyetine katiyyen sekte getirmeyecek zamanlarda yapılmasına riayet edeceklerdir.

D) Şehirlerde kahve ve kazino gibi umumî mahallerde dersler verirler.

madde 43 — Seyyar talim heyetleri gidecekleri yerlere tebeşir, kâğıt, kalem, defter ve kitap siyah mat muşamba ve yahut buna müşabih portatif karatahta gibi malzemeyi beraberlerinde götürürler.

Propaganda teşkilâtı

Madde 44 — İdare hey'eti tarafından halkın yeni harflere karşı alâka ve incizabını cezb ve temin için propaganda hey'etleri teşkil olunur.

Bu hey'etler berveçhi ati mahal ve fırsatlardan istifade ederler.

A) Sinama, tiyatrolarda numaralar arasında okuyup yazmanın fevaidine ait münasip propaganda numaraları tertip etmek.

B) Kahvehane, gazino gibi umumî mahallerde konferanslar vermek.

C) Kasaba ve köylerde panayır, pazar, güreş koşu, sergigibi halk izdihamını celp eden mahallerde konferanslar vermek, tedris levhaları asmak, alâka celbedecek nümâyişler tertip etmek.

D) mecmua, gazete, risale gibi matbualar tertip, şehirlerde ve köylerde umumî alâkayı calip mevzular, duvar gazeteleri ve levhalar tahrir ve talik etmek.

E) Vesaiti bulunan mahallerde radio hitabeleri tertip ve caddelere, meydanlara oparlörler vaze. dilerek halkı tenvir eylemek. Propaganda faaliyeti ve vesaiti ancak lüzumu kadar istimal edildikleri takdirde müfit olurlar bunun için itidale riayet şart olup halkı taciz etmemek bizimdir.

Dershane mezunlarına verilecek vesika

Madde 45 — Mahiyetleri ikinci maddede zikredilen (Millet Mektebi) dershanelerini ikmal edenlere bir sureti talimatnameye merbut şahadetname verilecektir.

Madde 46 — Her dershaneyi muvaffakiyetle ikmal edenlerden imtihanda en iyi numara alanlardan üç vatandaşa Gazi Hazretlerinin imzalarile müzeyyen birer nüsha teşkilâtı esasiye kanunu hediye edilir.

Madde 47 — Her iki dershaneyi muvaffakiyetle ikmal etmiş ve şahadetname almış olan vatandaşlar:

A) Ziraat, ticaret ve sanayi kurslarına tercihan alınırlar.

B)Millet Mektepleri idare hey'etleri tarafından kendilerine münasip hediyeler verilir.

C) Bu vatandaşlar Maarif Vekâleti halk neşriyatından meccanen istifade ederler.

Menfaatler

Madde 48— Bir devreyi muvaffakiyetle ikmal eden muallimlere ücretlerinden başka biri devre ortasında diğeri de nihayetinde Maarif Müdürünün teklifi ile Maarif Emini tarafından birer takdirname verilir.

Madd 49 — Köyünde yeni harflerle okuyup yazma bilmiyen her ferdi okutmuş ve bu suretle ümmiliği kaldırmış olan muallimler ayrıca mükâfatı naktiye ile taltif olunurlar.

Madde 50 — Muallim olmayupta millet mektebi muallimi vesikası alarak bu mekteplerde hüsnü hizmeti sebmeden memurlar mahalli idare heybetinin teklifi ile mensup oldukları devair tarafından takdir ve taltif edilirler.

Madde 51 — Bu talimatname neşri tarihinden itibaren muteberdir.

Madde 52 — Bu talimatname ahkâmının icrasına İcra Vekilleri Hey'eti memurdur.

GİLT..... **Umumi**
No. Hususi

.....**KURS**

Millet Mektebi
Sahadetname

Maarif Mintikası: .....
Vilayet: ..... Kaza: .....
Nakiye: ..... Şehir: .....
Kasaba: ..... Köy: .....
Semt:..... Mahalle:.....
.....Dershanesi

Doğumlu .....dan
.....kadar derslere de-
vam etmiş ve yapılan imtihan neticesinde yeni
harflerle Türkçe okuma ve yazmayı eyibe
öğrendiği anlaşılmış olduğundan kendisine bu
şahadetname verilmiştir.

....., ..., 192.....

MİLLET MECLİSİ
Devam Vesikası

Maarif Mıntkası..... Vilayet.....
Kaza..... Nahiye..... Köy.....
Şehir..... Kasaba..... Semt.....
Mahalle..... Vesika sahibinin adi.....
doğum senesi..... sınıfı.....

....., ...190.....

**Askerî (Kara, Deniz Hava)
Spor teşkilâtı
Talimatnamesi**

Kararname Numarası: 7246

Neşri tarihi: 13—11—1928

Askeri Spor Teşkilâtı hakkında tanzim ve tevdi edilmiş olan merbut Talimatnamenin mer'iyete vazı, Müdafaai milliye vekâleti celbesinin 25-8-1928 tarih ve 1581 No lı tezkeresiylevukı bulan teklifi ve Maarif Vekâleti Celilesinin 20-10-1928 tarih ve 3713 No lı mütalâanamesi üzerine İcra vekilleri hey'etinin 24-10-1928 tarihli içtimamda tasvip ve kabul olunmuştur.

24-10-1928

Reisicumhur
Gazi Mustafa Kemal

Müdafaai Milliye vekili	Adliye vekili	Başvekil
Mustafa Abulindik	Mahmut Esat	İsmet
Hariciye vekili	Dahiliye vekili	
Doktor Tefik Rüştü	Şükrü Kaya	
Nafia vekili	Maarif vekili	Maliye vekili
Recep	Mutafa Necati	Saraçoğlu Şükrü
Sihhiye ve Muaveneti	İktisat vekili	
İçtimaiye vekili	Mustafa Rahmi	
Doktor Refik Beyefendi		
İmzada bulunmadı		

Askeri «Kara,Deniz Hava» Spor Teşkilâtı Talimatnamesi

Madde 1 — Askeri Spor teşkilâtından maksat ordu «Kara, Deniz,Hava»da terbiyei bedeniye ve Sporculuğu ve billhassa binicilik, atıcılık, uçuculuk, mübarize, «İskırım»ve kızakçılık ile, yüzmeye kürek çekmek ve yelken kullanma gibi askerlik ve denizcilik için lâzım idmanları tamim ve tekemmül ettirerek mukannen askerlik hizmetinden sonra terhis olunan efrat vasıtası ile halk arasında bunların tatbikini ihzar ve temin etmektedir.

Madde 2 — Askeri Spor teşkilât ve vazaifi Erkânı Harbiyei Umumiye Riyasetinin nazareti umumiyesi altında talim ve terbiye işlerine memur Erkânı Harbiyei Umumiye Reis Muavini tarafından tedvir olunur. Meşkûr Reismuavini Askeri Spor teşkilâtının kâtibi umumisidir.

Madde 3 — Her Kolorduda ve deniz kuvvetlerinde «Kara ve Deniz teşkilâtın şamil» Spor işleriyle meşgul olmak üzere birer İdman Birliği teşkil olunacaktır: İdman birliğinin Reisi: Kolordu Kumandanı, Donanma ve ya «Üssubahri» Kumandanı.

İdman Birliğinin Kâtibi: Kolordu Erkânı Harbiye Reisi, Donanma Erkânı Harbiye Reisi.

İdman Birliği azası: Birlik Reisi tarafından intihap edilecek üç mütehassis idmancı

Madde 4 — Her Fırka Kumandanlığında Donanma Kumandanlığında Üssü Bahri Kumandanlığında birer İdman Kümesi teşkil olunacaktır.

İdman Kümesinin Reisi fırka kumandanı üssü

bahri kumandanı İdman kümesinin kâtibi: Fırka
Erkânı Harbiye Reisi, Donanma Erkânı Harbiye Reisi, Üssü Ba-
hri Erkânı Harp Reisi, İdman kümesinin Azası: küme Reisi
tarafından müntehap üç mütehasıs idmancı

Bir Garnizon dahilinde üç ve ya daha ziyade Askeri
mektep veya Talimgâh bulunduğu taktirde bunlar İdman kümesi
gibi bir veya müteaddit Mektep İdman kümesi veya kümeleri
teşkil ederler. Reis en büyük amirdir, diğer azayı kendi intihap
eder.

Kara ve Deniz mektepleri kümeleri kendileri dahilinde
yapaçakları müsabaka neticesinde birinciliği kazananlar ordu
birincilik müsabakalarına iştirak ederler.

Madde 5 — Askeri İdman Yurtları en küçük cüzütan olup
Alaylarda, Krevazörlerde, Filotillalarda ve Mektep veya
Talimgâhlarda kadrolarına dahil Asker mensupları ile teşekkül
eder ve Alay Gemi, Filotillâ, Mektep veya Talimgâhın isim veya
numarası ile tevsim olunur. «Harbiye Mektebi talebesi kıt'a
hizmeti esnasında mensup oldukları kıt'a İdman yurtlarına dahil
olurlar.»

Meselâ kırk birinci Alay İdman yurdu- İdman yurdunun
idare hey'eti şöyledir:

Reis: Alay Kumandanı, Sefine süvarisi, Filotillâ
Komodoru, Mektep veya Talimgah Müdürü.

Kâtip		Muvazzaf meyanında ve
Muhasip ve Veznedar		yurt Reisi tarafından
Kaptan		zâbitanm istimzacıyle
Kaptan Muavini		intihap olunur

Yurdun faaliyete başlaması için küme Reisinin
yurt Riyasetine hitaben tahriri emir ve müsaadesi lâzımdır.

Madde 6 — Alaydan, Büyük küruvazörden. Filotilladan ve mektep veya Talimgâhdan küçük cüzütam ve müessesler yurt teşkil edemezler. Bunlar birlik veya küme Reislerinin emirleriyle en yakın ve alâkadar yurtlara iltihak ederler. Ordu Spor teşkilâtı Kara ve Deniz kuvvetleriyle birlikte Hava kuvvetlerine de şamil bulunması ve fakat Hava kuvvetlerimizde henüz Alay teşkilâtı mevcut bulmamış olması hesabıyla Alaydan küçük bir teşekkül olmasına rağmen ve yalnız Hava kuvvetlerine raci bulunmak üzere Eskişehir, İzmir, Diyarbakir Hava Taburları dabirer İdman yurdu teşkil ederler. Hava Taburları İdman yurtlarının idare hey'etleri Alay idman yurtlarının idare hey'etlerine kıyasen teşekkül eder. Hava Taburları idman yurtları İdman ve Spor noktai nazarından muntıkalarında buldukları İdman birliklerine merbut bulunur ve faaliyetleri mezkûr birliklere merbut diğer İdman yurtları gibi tayin ve idare olunur.

Madde 7 — Vaz'ülecys itibariyle daimi garnizonlarından muvakketen veya daimi surette uzaklaşmış ve ayrılmış bulunan küçük kıt'alar buldukları yerdeki Askeri İdman yurduna muvakketen veya daimi surette iltihak edebilirler.

Madde 8 — kıt'a bulunmayan yerlerde Askerlik Şubesi, Sevkıyat; Hastahane V. S. gici Müesseselere mensup Zahitler ve Efrat toplu olarak ve Amirden müsaade istihsal şart ile buldukları yerin sivil kulüplerine girebilirler.

Madde 9 — Sivil Spor teşkilâtı olınmayan yerlerde yurt Reisinin müsaadesiyle sivil Sporçılardan münasip görülenler Askeri yurda alınabilirler.

Madde 10 — Mezun olan Zabıtlar ve Efrat mezun buldukları yerlerde resmi müsabakalara iştirak etmemek şartı ile İdman yurtlarında çalışabilirler.

Madde 11 -- Askeri İdman yurtları silsileye riaveteu Erkânı Harbiyei Umumiye Riyasetinin muvafakati ve müsaadesiyle memleket dahilinde Spor seyahatları yapabilirler.

Madde 12 — Askeri İdman teşkilârında iki senede bir olmak ve her tek rakamlı «1929, 1931, 1933, ve .. ilh» senenin Haziran ayı iptidasında başlamak ve muhtelif idmanlara ait olmak üzere aşağıdaki birincilik müsabakaları yapılır.

Evvelâ: Yurtların Cemî İdman takımları yekdiğeriyle çarpıştırılarak ve küme dahilinde ferdî idman müsabakaları yapılarak küme birincileri tayin olunur.

Saniyen: kümelerin Cemi İdman birincileri yekdiğeriyle müsabaka ederek ve kümelerin ferdî İdman birincileri arasında müsabakalar yapılarak birlik birlik birincileri tayin olunur.

Salisen: birliklerin cemi İdman birincileri birbirleriyle çarpışarak ve birliklerin ferdî İdman birincileri arasında müsabakalar yapılarak Ordu birincileri tayyün eder :

Birincilere alelusul Madalya, Kupa ve emsali hatıralarla Şehadetnameler verilir.

Madde 13 — Askeri İdman teşkilâtında idare hey'etlerinde vazaif şöyle cereyan eder.

Reis: ictimaların hüsnü cereyanın ve mukerreratın icrasını temin eder. Hey'etin mühür resmisi nazilinde bulunur, icraatı umumiyeden mes'uldur.

Kâtip: muhaberati umumiyeyi idare eder. Hey'etin mukarreratını zapt ve ruznameyi tanzim eder.

Muhasip ve Veznedar: Defatiri hesabiyeyi tutar ve bilcümle mumelâti nakdiye ile iştigal eder.

İdman mütehasısları Mafevk hey'etten alınan talimat ve kabul olunan nizamât dairesinde müsabakaları ihzar ve icra ederler.

Madde — 14 Varidat berveçhiatidir:

Evvelan: Her nevi teberrüat.

Saniyen: Spor müsabakaları hasılatı.

Madde 15 — Askeri Spor teşkilâtı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı ile kâffeî temaslarında İttifakın idarei ve fenni nizamât ve talimatını tatbik eder.

Aslına Mutabıktır

Tamimler

İdarei Umumiye

HÜLÂSA
Yeni Harfler kanunu
Hakkında

Türk Harflerinin kabul ve tatbikına mütedair olup C. B. M. M. hey'eti umumiyesinin 1-11-928 tarihli birinci inikadının ikinci celcesinde kabul ve tastik edildiği Cumhuriyet Riyaseti Celilesinin 3-11-928 tarih ve 4/492 No li tezkeresile iş'ar buyrulduğu Başvekâleti celileden 4-11-928 tarihli ve 30-35 numaralı tezkere ile bildirilen 1350 No li Kanunun munderiç olduğu Resmi Gazeienin bir nüshası leffen gönderildi efendim.

7-11-928

HÜLASA
«Donanma emirnamesi»
«Risalei mevkutei bahriye»
«Mecmuayi seneviyei bahriye»
«nizamnamesinin lağvına dair
nizamname hakkında

Donanma emirnamesi, Risalei mevkutei bahriye, Mecmuai seneviyei bahriye Nizamnamesinin lağvı hakkındaki Nizamnamenin meriyete vaz'ına dair olup Müdevvenat müdüriyetinden tebliğ edilen İcravekilleri hey'etinin 7-10-1928 tarih ve 7193 numaralı Kararnamesile mezkûr nizamnamenin müsattak sureti leffen gönderildi efendim.

3-11-1928

Kararname

7193

Donanma emirnamesi, Risalei mevkutei bahriye ve Mecmuai senevi bahriye nizamnamesinin lağvı hakkında Mudafaaı milliye vekâleti celilesince tanzin ve Şurayi devlet heyeti umumiyesince tedkık ve tadil edilup vekâleti müşarulileyhanın 13-10-28 tarih ve 3707 numaralı tezkeresile tevdi olunan merbut nizamnamenin meriyete va'zı, icra vekilleri heyetinin 7-10-928 tarihli ictimainda tasvip ve kabul olunmuştur.

7-10-928

21 ZİLHİCCE 1332,
28 TESRİNİEVEL 1330 TARİHLİ

«Donanma emirnamesi»
«Risalei mevkutei bahriye»
«Mecmuai seneviyei bahriye»
nizamnamesinin lağvına
dair nizamname

Neşri tarihi: 24-10-928

Madde: 1 — 21 zilhicce 1332 ve 28 teşrinievvel 1330 tarihli Donanma emirnamesi, Risalei mevkutai bahriye, Mecmuai seneviyei bahriye nizamnamesi ilga edilmiştir

Madde: 2 — Şurayi devletçe görülmüş olan bu nizamname neşri tarihinden muteberdir

Madde: 3 — Bu nizamname ehkâmının icrasına mudafaaı milliye vekili memurdur.

**Vilâyetlerin vekâletlerle muhaberesi
hakkında
(Telgraf)**

İ. U 5660

Valilerin vekâletleri alakadar eden hususat hakkında ait olduğu vekâletlere müracaat eylemeleri lüzumu 13 - 2 - 928 de 639 numaralı tamim ile tebliğ ve 17 - 4 - 928 de 1500 numaralı tamim ile tekit edilmiş iken bazı vilâyetlerce hala bunun hilafına hareket edidiği görülmektedir.

Bu hal vilâyetlerin vekâletler nezdindeki işlerinin tehhürata uğramasını mucip olduğu gibi aynı zamanda mümessili buldukları vekâletleri de rencide etmektedir. Binaen aleyh tebliği sabık dairesinde muamele ifasına itina olunması tekrar reca olunur efendim.

4 - 11 - 28

**Teşkilât mülkiye haritası hakkında
Telgraf**

1— Yeni bir teşkilâtı mülkiye haritası vucude getirileceğinden vilâyetiniz dahilindeki kaza ve nahiye merkezlerini ve köyleri yeni harflerle gösterir bir krokinin nihayet bir ay zarfında irsali muktazidir.

2— Merkezi başka, ismle kaza ve nahiyesi başka isimle yad olunan kaza ve nahiyelerin isimleri ayrı ayrı gösterilecektir.

3— Köylerin nahiye merkezine kaza merkezine ve kazaların vilâyet merkezine olan mesafeleri kiroki kilometre üzerinde hisabile işaret olunacaktır.

4— Krokiye vilâyet dahilinde mevcut şosalarla demiryolları ve istasyon merkezleride işaret edileceği gibi na tamam yollarda ilave olunmalıdır.

5— Matlup malumatın ayrıca bir cedvel haind krokiye raptı icap eder.

6— Haritanın temini mükemmeliyeti için matlup malumatın sıhhatına azami derecede itina edilmesini rica ederim.

8 - 11 - 28

1 - Havagarinizonlarının buldukları mahaller haricindeki meydanlara iniş yapan teyyarelerin muhafazalarile beraber bunlara mütaallik yer hizmetlerinin askeri kıtalar ve müeseler bulunan mahallerde bunlar ve bulunmayan mahallerdede jandarma teşki- lâtınca ifası ve hava rasat istasyonlarımızın müessesesi buldukları mahallerde Askeri kıtalar ve jandarmalar tarafından bu hususta rasat istasyonlarına muavenetle bulunması muvafık görülmüştür. O suretle icap edenlere tebligatte bulunulmasına müsaadelerini arz ve rica ederim efendim.

5 - 11 - 28

İ. U
5786

HÜLÂSA
Bâyâk Erkânı Harbiye
Riyasetinin tezkeresi ba-
laya nakl olundağına
dair:

Erkânı harbiyei umumiye riyaseti celilesinin 5-11-28 tarihli ve hava kısmı 80845 numaralı tezkeresi sureti balâva naklen tebliğ olunur efendim.

8 - 11 - 28

Sayı. 5787

8 - 11 - 928
Maarif vekâletine devr
olunacak mektepler
hakkında

Maarif vekâletine devrolunacak Mektepler hakkında İcra vekilleri hey'etinin 24- 10-928 tarihli ictimamda müttahaz karar üzerine tanzim olunup Başvekâleti celilenin 4- 11 - 928 tarihli tezkerei samiyyelerle tebliğ buyurulan Kararnamenin müsaddak suretleri leffen gönderildi efendim.

SURET

No 7253

Maarif vekâleti celilesinden yazılan (Teşrini evvel) 928 tarihli tezkerede. Maarif teşkilâtına ait Kanun mucibince memleketdeki bilumum maarif hareketlerinin menşei ve bu hareketlere saha vazifesini ifa eden ilim muessesatının mercii mevkiinde bulunması lâzımgelen vekâletin. Kanunla muayyen bu şumullu vazifeyi ifa edebilmesi için muhtelif ihtisas mesleklerine ait olup muhtelif vekâletlerce tesis edilmiş bulunan mektepleri de kendi umumi idare ve murakabesi altına alınması faideli olacağı ve idare murakabeyi icra için lâzımgelen taaddi ve inkişafa mazhar bulunduğu cihetle listesi merbut müessesatın bütün kadroları ve her nevi varidat ve tahsisatlarının maarife devri hakkında bir karar ittihazı teklif olunmuş ve ledettevdi İktisat vekâleti celbesinden yazılan 24- 10- 928 tarihli tezkerede ; vekâlete ait bulunan istasyonlarla Fidanlıkların ve tetkikatı âliyyede bulunarak memleketin ümürü zuraiyesini ilmi bir surette takip eyleyecek olan ve Ankarada derdesti inşa bulunan enstitülerin ve ileride atelye olarak

-----

kullanılacak maknî mekteplerinin vekâlet emrinde bırakılması suretilediklerinin Maarife devri muvafık olacağı bildirilmiştir.

Keyfiyet İcravekileri hey'etinin 24-10-1928 tarihli ictimaında tezekkür edilmiş ve merbut listede yazılı mekteplerin maarif vekâletine devri tasvip ve kabul olunmuştur. 24-10-1928

**Maarif vekâletine devri teklif olunan
Mektepler:**

ANKARA HUKUK MEKTEBİ
YÜKSEK MÜHENDİS «
MADEN « «
MÜHENDİS VE NAFİA «
KADASTRO «
TELGRAF «
ORMAN «
ALİ ZİRAAT «
BAYTAR «
TİCARET MEKTEBİ ÂLİSİ
TİCARETİ BAHRİYE MEKTEBİ

6029

Vilâyet dahilinde polis ve jandarmadan mada muhtelif idarelere mensup ne miktar muhafaza memuru, kolcu bekçi vardır.

Bunlar ne suretle tayin olunurlar, kaçî silahlî kaçî silahsızdır. Silahlarının cinsi nedir. Bunlar kimin emri idaresi altındadır. Ve ne suretle hizmet görürler maaşları kaçtır. Vilayette bunların hey'eti umumiyesinin baliğ olduğu masraf nedir.

20-11-28

HÜLÂSA

Vekâletlerin tebliğat ve tahrirâtı umumiyelerinin resmi gazete ile neşri hakkında.

6055

Vekâletlerin tebliğat ve tahrirâtı umumiyelerinin resmi gazete ile neşir edileceği olbaptaki talimatnamenin ikinci maddesi icabından olduğu ve talimatın üçüncü maddesi mucidince bu kabil tebligatın Evrak müdüriyetlerine tevdi edilmesi icap ettiği halde şimdiye kadar buna riayet edilmediği anlaşılmıştır, bu kabil tebligatın birer nüshasının Resmi gazeteye yazılmak üzere Evrak müdüriyetine gönderilmesi tamimen tebliğ olunur efendim.

19-11-28

HÜLÂSA

Hısnımansur kazası isminin Adıyamana tebdiline dair.

5901

Halk arasında Adıyaman denilen Malatya vilâyeti dahilindeki Hısnımansur kazası isminin halk arasında söylendiği gibi yalnız Adıyaman isimle anılması tensip olunarak vilâyata tamimen tebligat ifa kılınmıştır efendim.

13-11-928

HÜLÂSA

Reisi cümhur Hz. ine taktim olunacak alfabe hakkındaki kararnameye dair.

5932

T. B. M. M. Hey'eti umumiyesinin 1-11-928 tarihli in'ikadının ikinci celsesinde kabul edildiği T. B. M. M. Riyasetinin iş'arına atfen Baş vekâ

leti celileden tebliğ buyrulan ve meclisi âli tarafından milletin hatırai şükranı olmak üzere Reisi Cumhur Gazi Mustafa Kemal hazretlerine Altın lavha üzerinde kabartma bir Alfabe taktimine mütedair olan 442 Numaralı kararın tastikli suretinden adet leffen gönderildi efendim.

14-11-928

HÜLÂSA

Seferi hisar ve Sivri hisar
kaza isimleri arasındaki iltibas
hakkında

6052

İzmirin (Seferi hisar) kazasının Eskişehir vilâyeti dahilindeki (Sivrihisar) kazası arasında mevcut isim iltibası dolayısıyla bir yanlışlığa mahal kalmamak üzere İzmirdeki (Seferihisar) ve Eskişehirdeki de (Sivrihisar) olarak yazılması tensip edilmiştir tamimen tebliğ olunur efendim.

18-11-928

HÜLÂSA

Askeri spor teşkilâtı hak-
kındaki talimatnamenin mer'i-
yete vazına dair.

6054

Askeri spor teşkilâtı hakkındaki talimatnamenin mer'iyete vazma dair İcra vekilleri hey'etinin

24-10-928

tarihli ictimaında müttehaz karar üzerine tanzim olunan 1246 No. kararname ile merbutu talimatnamenin Başvekâleti celileden mübellağ tastikli suretlerinden ( ) adedi leffen gönderilci efendim.

19-11-928

HÜLÂSA
İcra Vekilleri Hey'etine
müttefikan itimat edildiğine
dair

6104

T.B.M.M.Hey'eti umumiyesinin 8-11-928 tarihli üçüncü inikadının birinci celsesinde kabul edildiği T. B. M. M. Riyasetinin 8-11-928 tarih ve 4/89/2329 numaralı tezkeresinin atfen Başvekâletten iş'ar buyurulan ve Başvekil İsmet Paşa hazretleri tarafından vaki beyanat üzerine İcra Vekilleri Hey'etine müttefikan itimat beyan edildiğine mütedair olan 443 numaralı kararın tasdikli bir sureti leffen gönderildi efendim.

No. 6155

_____

Bosna - Hersekte arazisi
olanlar hakkında

Teb'amızın Bosna - Hersekte kâin arazisine mukabil Sırp hükümeti tarafından evvelce verilen agrar bonolarının bu kerre Belgrat Elçiliğimizden mafaiz tesviye edilen bedellerinin eshabının esamisini havi liste leffen gönderildi keyfiyetin ilânile meçhul bulunan adreslerinin tesbiti ve neticesinin iş'arı temenni olunur efendim.

24-11-928

_____

İsim ve lakabı	Mahalli ikameti
1 Osman İbrahim nasoyiç	Türkiye
2 Merhum Şemsi bey zade Hamze bey nasoriç	İstanbul
3 Corenkîç boslar paşa ailesi Fatma nuzunaviç	<
4 Şahin pasiç İzzet beyin ailesi Çemarcehiç	<
5 Hoşonbalı Agiç	Türkiye
6 Arif Mehmet, İbrahim Zümrüt, Hanife, Merhum Kara bey zade Mehmet, Habibe İzzet ve terice Valagiç ailesi Kara bey zade Aliye.	İzmir
7 Osman İbrahim bogoviç	
8 Şükrü Mehmet hamza Abobogoviç	İstanbul
9 İsmail pasiç izzet beyin ailesi Esmacetetiç	<
10 Elmi han Begonic	<
11 Hüseyin H. Agic	<
12 Merhum Semi bey zade Ömer bey totgoic	İstanbul
13 Merhum Hâmil bey zade Ragıp ve Sadık Haci beygovic	Edime
14 Bedri beyin ailesi MUYESER h. Kapetanovic	Türkiye
15 Merhum H. Salihin mahdumu Hasan ve Mehmet Cizmic	İstanbul
16 Hüseyin ve Yusuf Haloci	
17 İbrahim Naciye Lutfiye Hayriye Cepar	Menemen
18 Fatma, Kâmile, Zehra ve Şefik Turhaniye Mehmet Borgovic	Aksaray
19 Merhum Mehmet zade Habip Goşih	İstanbul

Ağrar bonolarının kiyme ititibariyesi	nakden alinan		4% faizınmayıs koponu	nakden ceman yekun	
	dinar	para	dinar	dinar	para
15400	15543	—	808	11851	—
17700	5983	50	354	6337	50
38900	15558	—	778	16336	—
23900	5258	—	478	5736	—
6400	3008	—	128	3136	—
41000	11186	—	826	12012	—
20200	4544	—	404	4948	—
93300	27782	—	1800	29646	—
1100	282	—	22	304	—
14400	4768	—	288	5056	—
7600	1672	—	152	1824	—
400	88	—	8	96	—
13300	4626	—	260	4892	—
37900	8338	—	753	9096	—
16400	6632	—	328	5960	—
173500	5830	—	346	6176	—
15400	3388	—	308	3690	—
29400	4734	—	588	5322	—
14000	3030	—	280	3260	—

İsim va lakabi	Mahalli ikameti
20 » H. Süleyman bey zade Faikbey Çeniç	İstanbul
21 Kara Boviç Kâmil	«
22 Derviş paşa zade Osman Mazhar paşa Çekinç	«
23 Mehadî yeviç ailesi Ayşe poniç	Adana
24 Simrik Mehmet	İnegöl
25 İbrahim, Hadiye, Zekiye ve Hayriye Cepar	Türkiya
26 Ciyenkic Mostar paşanın ailesi Fatma Vezniç	İstanbul
27 Süleyman bey zade Haydar bey Çenkiç	—
28 Kızıye Karalğoviç	İzmir
29 Fatma pekmez ve Turhan Mahmut kerimeleri Zehra, Şefika ve Lutfiya ve mahdumları Saim ve Kâmil	Aksaray
30 Haşan ve Yusuf Kaloçi	İstanbul
31 Merhum Salih zade Hasan ve Mehmet Çirmiç	«
32 İsmail bey zade Haydar bey Çekiniç	Türkiya
33 Süleyman bey zade Mehmet Çiveniç	
Yekûn	

Ağrar bouolarının kiymeti İtibariyesi	Nakten alınan		4% faizinin mayıs koponu	Nakten ceman yekunu	
	dinar	para	dinar	dinar	para
300	66	—	6	72	—
1700	—	—	34	34	—
194800	52800	—	3886	56692	—
700	734	—	14	757	—
7300	1606	—	146	1752	—
700	154	—	14	168	—
1000	220	—	20	240	—
600	132	—	12	144	—
1000	220	—	20	240	—
1100	242	—	22	264	—
400	88	—	8	96	—
400	88	—	8	96	--
25900	5798	—	518	6310	—
20300	5157	—	406	5563	—
680000	194620	50	13600	208220	50

6217

HÜLÂSA
Uç aylık kaçakçılık rapor-
ları hakkında

Teşrini evvel tarihine kadar olan son üç aylık kaçakçılık vekayii hakkında gönderilen raporlar kaçakçılık vakayii hakkında gönderilen raporlar tetkik edildi teşrin evvelden itibaren her üç ayda bir kaçakçılık vekayimin muntazam bir cedvel halinde tekide mahal bırakılmamaksızın gönderilmesinin usul ittihazı tamamen tebliğ olunur efendim.

26-11 -928

6249

HÜLÂSA
Sakıt hanedan azasına ait
emvali menkulenin tasfiyesi hak-
kındaki kararnameye dair.

Sakıt hanedanı osmani azasına ait emvali menkibenin tasfiyesi hakkında icra vekillerinin 14-11-928 tarihli kararnamesi Başvekâleti celilenin 25-11-928 tarih ve 6/4728 numaralı tezkeresile tebliğ buyurulmuş ve bir sureti leffen ve tamimen gönderilmiştir efendim.

27-11-928

Telgraf

Teşkilâti mülkiye Haritası hakkında

6250

Yeni bir teşkilâtı mülkiye haritası vücude getirileceyinden bir kroki ile matlup malumatın irsal ve itası sekiz teşrini sani 928 ve beşbin yedi

yüz seksen üç numaralı telgrafla tamim edilmiş, idi. Bazı tarafların bu hususu mutasavver nahiye teşkilâtı ile karıştırdıkları cereyan eden muhaberattan anlaşılıyor, istenilen elyon mevcut olan teşkilâta ait bir kırokidir- mutasavver teşkilat başkadır. Yanlışlığa mahal bırakılmaması ve matlup kırokinin acilen irsali.

HÜLÂSA

Mecidiye nahiyesi isminin
tepdilen Eskipazar tevsim
edildiğine dair

6303

Çankırı vilâyeti dahilinde Çerkeş kazasına merbut mecdiye nahiyesi isminin «Eskipazar» tevsim edildiği tanimen tebliğ olunur efendim

29-11-928

hülâsa:

Hükümet konakları hakkında

Vekâlet vilayetlerdeki hükümet konaklarının vaziyeti umumiyesi hakkmda tenevvür etmek istediğinden aşağıdaki suallere ait cevapların vazihan ve mümkün olduğu kadar süratle itasının reca eylerim.

Sabri

Dahiliye vekili

Ş. Kaya

1-Nahiyelere varıncaya kadar vilâyetinizde mevcut Hükümet konakları emlâki milliyedenmidir? kabilsen krokinin ve muhtelif cephelerden fotoğrafının aldırılarak irsali.

2- kira ile tutulan hükümet daireleri mevcutmudur ne miktar kira verilmektedir

3—Binalar hükümet daireleri kamilen alabiliyormı ?

4—kükümet konakları dahilinde Ziraat bankası ve belediye gibi muvazenei umumiye Haricinde kalan devair ve müessesatda bulunuyormı?

5—Tamire muhtaç hükümet daireleri varmıdır? ve tamirleri neye mütevakıftır?

6—hükümet dairelerinin mefruşatı ne haldedir?

Umuru mahalliye

10735

HÜLÂSA

Meşrubatı küuliye inhisarı
varidatından vilâyet hisseleri
hakkında

Meşrubatı küuliye inhisarı varidatından vilâyet hisseleri hakkında bir çok vilâyetlerden müracaatlar vaki olmaktadır. Keyfiyet Maliye vekâletile derdesti muhabere olup hisseimezkûrenin miktarı hakikî üzerinden yapılacak tevziata intizar olunması ve bu hususta muhaberata meydan verilmemesi tamimen tebliğ olunur efendim.

12-11-928

1059

HÜLÂSA

Kimsesiz çocuklar için be-
lediye bütçelerine tahsisat vaz'ı
hakkında

Öksüz, kimsesiz çocuklardan kendi hayatını yevmi kazancile temine çalışan ve küçük hizmet ve saireyile ancak ekmek parasını kazanan küfeci ve hammal ve emsali işçi çocukların gecelerini yangın yerlerinde ve çarşı köşelerinde geçirmeleri muvafık olmadığından himaye ve yardıma mühtaç olan bu kabil işçilerin geceleri barınmaları için belediye bütçelerinin müsaadesi nisbetinde gayet basit tertibatlı mahaller ihzarı ve bu husustaki faaliyetinizin netayıçinden malumat itasi ehemmiyetle tavsiye olunur efendim.

13-10-928

10874

HÜLÂSA:

İdarei Hususiye.

istatistikleri hakkında;

1— Vilâyetler idarei hususiye istatistiğinin tabı derdesttir.

2— Bu eserin müştereken bütün vilâyetler hesabına vücûde getirilmesi takarrür ettiğinden hitamı tabında vilâyata varidatı ve kaza adedi nazarı itibara alınarak eserden miktarı kâfi nüsha gönderilecektir.

3 — Eserin tap masrafı tahakkuk ettiği zaman vilâyetinizin hissei iştiraki de kati olarak bildirilecektir. Tab

4— Eser İstanbul vilâyeti tarafından İstanbulda tab ettirileceğinden şimdiden masarifi tabiye karşılığı olmak üzere avans suretile yüz liranın İstanbul vilâyeti emrine Zırrat bankasına teslim ve irsali lazımdır.

5— Hitamı tabında vukubulacak masarifin kâmilten tespitinde vilâyetiniz hissesine isabet eden nokut veya noksan ret veya talep olunacaklardır.

6— idarei hususiyeler istatistikı için gönderilecek bu paranın masarifi müteferrika veya kırtasiye ve evrakı matbua fasıllarından ve olmadığı surette mesarifi gayri melhuza tertibinden tediyesi muktazidir.

7— İstanbul mahasebei hususizesi vilâyetlerden gelecek bu parayı emanet hesabına kayıt edecektir.

8— İstanbul vilâyeti işbu eserin tabına ait münakaşa ve ihale muamelesini kavanin ve mevzuatı hazıra dahilinde bilifa emsali asarın tabında

maruf ve mütahassis olan müesseseye ihale ederek bedelini vekâlete bildirecektir.

9— İşbu tahriratın vurudu ve matlup mebalığın bankaya tevdiinin posta ile işarı.

15-11-928

HÜLÂSA:

Kimsesiz kadınlar hakkında

Orada Burada kısmen ev hizmetleri görerek, kısmen boş gezerek dolaşan kimsesiz kadınların bazı eşhasla temas etmekte bulunmaları ihtimalde Belediyelerce umumhanelere sevk edilmekte oldukları haber alınmıştır. Bunların imkân derecesinde himaye edilmesi ve fuhşa dökülmelerinin önüne geçilmesi ve bilhassa umumhanelere sevk edilmemeleri ve civar kaza ve vilâyetlerdenise mahallerine iade edilmeleri ehemmiyetle temenni olunur.

22-11-928

11388

HÜLÂSÂ:

Evlenme evrakı hakkında,

Türk tayyare cemiyetlerince atpolunarak satılmakta olan evlenme muamelatında müstamel evrakımatbuanın kemakân istimal edilmesi lüzumu tamimen tebliğ olunur efendim.

29-11-928

Emniyeti Umumiye

Şube 1

3763.292

HÜLÂSA:

Yeni Türk harfleri
kanunu hakkında

Yeni Türk harfleri kanunu bu kerre B. M. meclisince kabul buyuruldu. Bu kanunun dördüncü maddesi hususi ve ya resmî bilcümle mevkut ve gayri mevkut gazete, risale ve mecmuaların 1 kânun evvel 928 tarihinden itibaren yeni harflerle basılmasını mecburi kılıyor. Bunun için hurufat ve taş matbaalarının ve hususile ötede beride bulunan taş matbaalarının nazarı dikkatte bulundurularak Arap Harflerde hiç bir şey basmamalarına dikkat ve itina olunmasının lâzımğelenlere ehemiyetle tebliği tamimen bevan.

4-11-28

3771.293

HÜLÂSA:

tabiiyetten iskat edilen
Mihael Nikölsunun
fotoğrafını leffen

21.10.928 tarihli ve 3535.280 numarolu tamime zeyildir.

Tabiiyetimizden iskat edildiği evvelce bildirilmiş olan «Mihael Nikolson» nun bir adet fotoğrafı leffen gönderildi efendim.

5-112-8

3678.294

HÜLÂSA:
tabiiyetimizden ıskat edilen
Reuf Grapşı hakkında

Türk tebasından ve aslen Yanyanın Ergiri ahalisinden 1872 doğumlu Fehim b. oğlu «Reuf Grapşı namındaki şahs İcra vekilleri hey'eti ce lilesinin 23 eylül 928 tarihli içtimaında ittihaz olunan kararlar tabiiyetimizden ıskat olunmuştur.

Merkumun bir daha memleketimize girmesine meydan verilmemek üzere fotoğrafisinden bir tanesi leffen gönderildi efendim.

5-11-28

3806.297

HÜLÂSA •
tabiiyetimizden ıskat olunan
eşhas hakkında

İsmi ve hüviyyet. aşağıda yazılı olan şahs tabiiyetimizden ıskat olunmuştur.

Bir daha memleketimize girmesine mücade olunmayacaktır efendim.

10-11-28

İsmi ve babasının ismi: Emin Ali oğlu Cehdet.

Doğum tarihi: 314

Memleketi: İstanbul

Müseccel olduğu yer: İstanbul Süleymaniye

Emin Nurettin mahallesinde 237 numaralı hane.

İskatı sebebi: Milli mücadeleye iştirak etmemiştir. 1041 numaralı kanun mucibince.

He.vek. kararı tarihi: 21 teşrini evvel 1928.

3807.298

HÜLÂSA :

Tabiiyetimizden ıskat olunan eşhas hakkında

İsmi ve hüviyeti aşağıda yazılı olan şahıs tabiiyetimizden ıskat olunmuştur. Bir daha memleketimize girmesine mücade olunmayacaktır efendim.

10-11-28

İsmi ve babasının ismi: Emin Âli oğlu Süreyya

• Memleketi: İstambul

Müseccel olduğu yer: Üsküdar Caferâğ mahallesi Gül sokak 16 numara.

İskat sebebi: Milli mücadeleye iştirak etmediği için 1041 numaralı kanun mucibince.

He.vek. kararı tarihi: 21 teşrini evvel 928

301.2826

HÜLÂSA :

tabiiyetimizden iskak olunan eşhas hakkında

İsmi ve hüviyeti aşağıda yazılı olan şahs tabiiyetimizden iskat olunmuştur. Bir daha memleketimize girmesine mücade olunmayacaktır efendim.

11-11-28

İsini ve pederinin ismi: Mişon kızı Klara.

Doğum tarihi: 1290

Memleketi: İstambul.

Müseccel bulunduğu yer: Beyoğlu Hacı Şaban mahallesi Sak

Bostan sokağı 1 No hane.

Yeni tabiiyeti: Bulğar.

iskat esbabi: resim izin almadan tebdili tabiiyet etmiştir.

He.vek. kararı tarihi: 24-10-1928

302.3827

HÜLÂSA:

tabiiyetimizden iskat olunan eşhas hakkında

İsmi ve hüviyeti aşağıda yazılı olan şahs tabiiyetimizden iskat olunmuştur. Bir daha memleketimize girmesine mücade olunmayacaktır efendim.

11-11-28

İsmi ve pederinin ismi: Mişon oğlu İsak mitrani.

Doğum tarihi: 1280

Memleketi: Edirne

Müseccele olduğu yer : İstambıl Beyoğlu Hacı Şaban mahalesinde

Sakızlı bostan sokağı No 1

Yeni tabiiyeti: Bulgar.

İskat esbabı: resmî izin almadan tebdili tabiiyet etmiştir

He.vek. karar tarihi: 24-10-1928.

3895.395

HÜLÂSA

Baltuk oğlu Fazılın

fotoğrafının gönderildiğine dair

Tabiiyetimizden ıskat edilmiş oldukları 22 mart 341 tarihli ve 1468 numaralı tamimle bildirilen eşhastan Baltuk oğlu Fazılın bu kerreelde edilen fotoğrafisinden bir tanesi leffen gönderildi efendim.

17-11-28

Şube: 2

9-11-28 tarihinden mukaddem olup İtalya Hariciye nezaretinden tecdit edilmemiş olan İtalya diplomatik pasaportlarının hükümden sakıt olduğuna dair:

7121-310-987

Tarihi itaları 9-11-928 tarihinden mukaddem olup İtalya hariciye, nezareti tarafından tecdit edilmemiş olan İtalya diplomatik pasaportlarının hükümden sakıt olduğu mezkûr hükümet sefareti

tarafından bu kerre bildirilmiş ve işbu hükümsüz pasaportlarla vürüt edecek olanların Türkiyeye duhullerinde mücade edilmemesi rica edildiği Hariciye vekâletinden bildirilmekle sureti iş'ara göre ifayı müktezası tamimden tebliğ olunur efendim.

Emniyeti U. M. U.
ŞUBE: 2

22-11-1928

Madde — 1 Ecnebilerin Türkiyede ikamet ve seyahatleri hakkında 2 mart 331 tarihli Kanunu muvakkatin 2nci maddesi mucebince memleketimize gelen her ecnebinin ita edeceği beyannameye mukabil bir sureti merbut 27-11-926 tarihli ve 935 numaralı kanuna tevfikân verilecek cüzdan şeklindeki müteselsil numaralı ikamet tezkerelerde teferruatı tap ve ihzar olunmuş ve vilâyetinize irsal kılınmıştır.

Madde — 2 Mezkur ikamet tezkerelerinin hini itasından üzerlerine merbut kanun mucebince ellişer kuruluşluk devairi resmiye pulları ılsak ve iptal olunacaktır.

Madde — 3 Memleketimize hariçten gelecek ecanıpten beyanname alızı mukabilinde ikamet veya seyyahat varakalarının sureti itası Emniyeti U. Şube 2 den muharrer 31-10-929 tarihli ve 11257 numaralı tahrirâtı umumiye ile tebliğ edildiğine göre beyanname alınıp ikamet tezkeresi verildikten sora ceryan edecek muamelat dervechi zir izah olunur.

A: yeni ikamet tezkereleri üzerinde matbu olarak mevcut numaralar aynen alınan beyanna-

me üzerine konulacak ve badehu Polis ve Jarndarma merkezleri işbu beyannameler muhteviyatını beyanname müsveddesine aynen derc edip o şahsın bir kıta fotoğrafım da ilsak etdikden sonra, doğrudan doğruya Emniyet U. M. U. ikinci şubesi müdiriyyetine gönderilecektir.

B: beyannameler hanei mahsuselerine derç olunan malumat buraca tertip ve tap etdirilip mücellet olarak irsal ve Polis ve Jandarma merkezlerine tevzi edilecek olan hususi teftelere aynen geçirilecektir

D) : Polis ve Jandarma merakizinde tanzim olunacak dosya fiş [fişin sureti tanzimi ikinci cilt Polis mecellesinin 12 nci sahifesinde tarif olunmuştur] ve Emniyeti Umumiyyeye gönderilecek beyannamelere yazılması zeruri olan No. isim ve aile isimlerinin behemehal yeni harflerle ve okunacak. tereddüte mani olacak suretde yazılması lazımdır.

Madde — 4 maruzzikir şekilde muameleye tabi tutulup ikamet tezkeresi istihsal eden herhangi bir ecnebi o mahalden gayri bir yere gidip oradan da memleketimizi terk ederse vize esnasında istirdat olunacak ikamet tezkeresi doğruca Emniyeti U. m. Umumiyyesine gönderilecek ve muktazi muamelesi ifa edildikten sonra mezkûr tezkere ilk ita edilen mahalle iade olunacaktır, yani Konyadan ikamet tezkeresi alıp Edirnedan memleketi terk eden ecnebidan istirdat olunan ikamet tezkeresi bir tahrirata leffen irsal kılınacak ve buraca o şahsın dosyasına iktiza eden meşruhat derç edildikten sonra Konyaya iade edilecektir.

Madde — 5 İkamet tezkerelerinde tefrik olunan tevellüdat, vukuat ve nakli mekân hanelerine icap eden meşruhat ve vukuatın dercinde katiyen ihmal ve terahi gösterilmeyecek ve bu gibi ahvalden azami bir hafta zarfında Emniyeti U. m. Umumiyesine malumat verilecektir.

Madde — 6 İşbu muameleye 1-1-929 tarihinden itibaren başlanacaktır. Halen ikamet tezkeresi almış olan ecanip yeniden beyanname ita etmez.

Getireceği eski ikamet tezkeresi alınarak bermucebi kanun yenisi verilir.

Bu tahriratın vurudunu müteakiben her vilâyet ikamet tezkerelerinin tepdil edileceğini tarihi tepdili ve kanun münderecatını sureti münasebede ilan ettirilmesi muvafıktır.

Keyfiyetin bilumum Polis M. ve merakizine ve Polis olmayan mahallerde Jandarma Kumandanlıklarına tebliği ehemmiyetle mütemennadır efendim.

Teşrinievvel 1928

**Ecnebilerin Türkiyede ikamet ve
seyyahatları hakkındaki
2 Mart 1331 tarihli Kanunu muvakkata
müzeyyel Kanun**

— —

925

Madde — 1 Ecnebilerin Türkiyede seyyahat ve ikametleri hakkındaki 2 Mart 1331 tarihli kanunu muvakkatin ikinci maddesi mucebince tabaai ecnebiyeye beyannameler mukabilinde verilecek ikamet tezkereleri müteselsil numaralı cüzdan şeklinde ihzar ve her tezkereye hini itasında elli kuruşluk devairi resmiye pulu ilsak olunur.

Madde — 2 Türkiyedeki ecnebi Sefarethaneler ve Şehbenderaneler memurini resmiyesi muamelei mütekabile şartile İnci madde hükmünden müstesnadır.

Madde — 3 Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde — 4 Bu kanun ahkâmını icraya maliye ve Dahiliye vekilleri memurdur.

27 Teşrinisani 1926

İskân

—ooo—

70458

İskân ve Tevzi komisyonlarınca sıfatı muhaceret ve hakkı iskânlarının mevcudiyetine kanât idilerek iskânları icra kılınmış olan muhacirin haklarında bazı vilâyetlerce esas kaydları olmadığı ve mezkûr komisionlarca müttehiz kararın müstenidatı bulunmadığı gibi sebeblerle yeniden tahkikat icrasına temayül idildiği anlaşılmaktadır halbuki busuretle tahkikata tevesül hem ehemiyetli bir suretde işğal edilmesi lâzımgelen teffiz ve temlik muamelâtının tehirine hem de muhacirin arasında telaş ve heyecan tevlidile muamelat iskâniyede husuli matlup olan istikrarın ihlaline badi olacağından bittabi şayan tecviz değildir. Binaen alevli gerek iskân ve gerek tevzi komisyonlarmca iskânları icra edilmiş olan muhacirinin uhdelerine muhasas emvali gayrı menkule içim kendilerine biran evvel tasaruf vesikası itasile tapo istihsal itmeleri esbabının temini tamimen tebliğ olunur efendim,

19-11-928

70657

HÜLÂSA

İskan işleri hakkında

Mübadil gayri mübadil, muhacir ve milletçi harik zede ye saireye kanunlarına tevfi ken tev viz veya adiyen tahsis veya temlik suretile virilen emvalin tapuya raptına dair umum sırasında vilâyet aliyelerine de tebliğ edilmiş olan temlik kanunu ve bu babdaki 6994 numaralı kararname

ile musattak nizamname ahkâmının hüsnü tatbikile mübadillere ait muamelât tefviziye ve temlikenin her mucibi kanun 1 temmuz 1928 tarih ve 58782 numaralı umum telgrafla tebliğ ve temenni kılınmıştı. Ekseri vilâyetlerden şimdiye kadar alınan cevablara nazaren mübadil ve gayrı mübadil muhacirlere ait tefviz ve temlik muamelâtının kanunen muayyen olan müttedden çok daha evvel ikmal ve intaç idileceği anlaşılmaqda isede bazı vilâyetlerdede mübadillere ait mühim mıkdarlarda. tefviz ve temlik dosyalarının teraküm itmiş olduğu gibi kanunun bahş ilediki müsaadeye mebni kanuni evvel 1928 nihayetine kadar da kabul edilecek tefviz dosyalarda bu mıkdarların tezayüt edeceği tabii olduğundan buralarda ki dosya tetkikatının ikmal ve intaci ve tefviz komisyonlarınca karar nibaiys rapten tefvizlere virilecek emvale kanun dairesinde derhal tapu itası tetkikat ve iefvize memur komsiyonların muntazaman ve müsteniden sarfi mesai ve himmet eylemelerine mütevakkıf görülmüş ve binaenaleyh vilâyetlerce bu babda hususat atiyenin kemal ehemmiyetle nazarı dikkate alınarak senelerden beri temadi idegelen mübadillere ait tefviz ve temlik muamelatının sureti kafiyede kanuni müddet tarafından ikmalleri esbabının istikmalı matlup ve mültezim bulunmuşdur.

1 — Dosyaları çok olan vilâyetlerde tetkik komsiyonlarının adedi iskân idareleriimidir ve memurlarından vilâyetçe tensip ve tefrik buyrulacak sahibi vukuf ve ihtisas zevatın riyasetleri altında olarak luzumı kadar teksir olunacak ve her komsiyona ciheti maliye ve tapu idarelerinden birer memur verilecektir.

2 — Tetkik komisyonları hergün sabah ve akşam muntazaman içtima edecek ve komisyonlara memur olan zevat başka muamelat ile katiyen işğal etmeyerek yakıtlarını müstemiren dosya tetkikatına hasr eyleyeceklerdir.

3 — Her vilâyetteki dosyaların müteddi katile zarfında tetkikatı intaç olunarak kararı iütidaiye ragten tefviz komisyonlarına tevdiine kadar azadan olan emlaki miliye ve tapu memurlarıda münhasıran komisyonlarda çalışacaklardır, İskân muamelat sairesinden mütebaki hususatın memurin iskâniyenin fazla mesai sarf eylemeleri suretile teehurata meydan bırakılmaması ve bu veçhile telafi itdirilmesi icap eder.

4— Tetkik komisyonlarının her günki hasilai mesaisi olarak tevdi idilecek dosyalar esasen uşul ve mevzuat iskâniye dairesince bittetik ihzar edilmiş ve karar iptidaileri tanzim kılınmış olacağına nazaren tefviz komisyonuna mütekâmil bir halde gelecek olan bu dosyalar üzerinde fazla tevekkül' ve tetkikata luzum kalmayacağından ihzari komisyonların bir hafta zarfında, çıkaracağı dosyaları tefviz komisyonmda azami üç günlük içtimada bir karar katiye rap inilmesi lazımdır.

5— Dosyalarının çokluğu hasebile mübadele muamelatı mühim olan vilâyetler için münhasıran bu işle meşgul olmak ve komisyonların muntazamen içtimalarını temin ve takip itmek ve dosyaların tetkikat ihzariye ve nihaiyesinin günü gününde teşrii ikmali hususunda bilumum alakadar memurlarını tahtı murakabada bulundurmak üzere birer mülkiye müfettişi memur edilmiştir. Müfettiş beyler; her on beş günde bir gerek tetkik

gerek tefviz komسیونlarının ikmal ve intaç eylediği dosya mıkđarından ve komسیونların yömi içtima ve fealiyet vakıalarından vekâleti muntazaman haberdar edecek ve valilerde her ayda bir daf'a ma mülhakat komسیونların ne miktar dosya muamelesini ikmal eylediğine ve sarf edilen zamanla çıkarılan dosya miktarı arasında calibi nazar bir nisbetsizlik varsa esbabı mucibesine ve mübadillere ait bu muamelelerin intacına mani ne gibi ehval ve avamil bulunduğunu vekâlete bir raporla bildireceklerdir.

6 — Tefviz dosyalarının içersinde bir takımlarının esbabı tarafından tekemmül ettirilmeyerek iskân idarelerine tevdi edildiği ve bunlarda bila-tetkik kabul olunarak umum meyanında bulunduğu müfettişlerce bazı mahallerde icra kılınan teftişatta görüldüğu cihetle bu gibi evrak ve vesaiki noksan olan dosyaların iskân idarelerince derhal esbabına tebligat yapılarak nevakısı meşhudeyi ikmale davet ettirilmesi ve dairesince takip ve ifası lazımgelen muamelâta mütaalik nevakısında memurini aidesi tarafından bittakip hüsnü intacına itina kılınması lâzımdır. Bu gibi gayrı mütekemil dosyalar ayrılınca geride kalacak mütekâmil dosyalar miktarı tenaküs edeceğinden bunlarında bir an evvel ikmalî muameleleri kesbi suhulet edecektir. Hülâsa senelerdenberi devam edegelen ve bir çok sui istimaller içinde açık kapı bırakan bu muamelatın bizzat ve mütemadiyen takip ile her halde müddeti muayenei kanuniye zarfında, ikmal ve intacına himmet buyrulmasını ehemmiyeti mahsusa ile rica eylerim efendim.

İşbu tamim Maliye vekâleti celilesincede görölerek tasvip buyrulmuştur-

---

**Vilâyetlerde üç aylık kaçaklık
vak'ası**

	Vilâyeti	Vak'a miktarı	Müsadere edilen mevat
1	Artivin	2,129 T Gaz	16,5 K tuz.
2	Adana	101:276 K Rakı	7225 K cibre, 14 inbik 167 tahta fuçu 76 K tütün 2114782 sigara kâğdı.
3	Afyon	77:32 K Rakı	30 denk tütün
4	Aksaray	4 : 5 K Rakı	4 inbik 1815 K tuz
5	Amasya	2 : 847890 sigara kâğdı	18K tütün
6	Antalya	24 : 36 K Rakı	1 inbik 6 deste iskanbıl kâğdı 332 K tütün 5835 deste sigara kâğdı 3 Hayvan 48 torba saçma 12 müteferrik ipekli eşya 4 şişe kolanya
7	Ankara :	12 : 2,5 K esrar	55 K tütün 47 paket sigara
8	Aydın :	10 :	tütün, sigara kâğdı, inbik, cibre
9	Balıkesir :	103: 6 K Rakı	779 sigara kâğdı 807 K tütün 4 Hayvan 2 pıçak
10	Bayazıt :	11: sigara kâğdı,	tütün, cephane
11	Bursa	104: esrar,	tütün sigara kâğdı hayvan, rakı
12	Burdur :	2 : 76 paket sigara kâğdı	10 gram tütün
13	Bolu :	174 • 374 K cibra	30K rakı 18570 varak sigara kâğdı 6 havan 30 havan pıçağı 387 K tütün 300 gram barut 112 fişelik 1K saçma

- 14 Bitlis : 25 : K tütün 1 havan 2 havan
pıçağı 150 çakmak 50 iskanbil
kâğıdı 130 müteferrik ipeklükumaş
- 15 Bilecik : 17 : denk tütün
- 16 Cebelibereket: 6: 438 K şeker 413 K tütün
5097 deste sigara kâğıdı 298
müteferrik ipekli kumaş
- 17 Çankırı: 5 : 18 defter sigara kâğıdı 16
K tütün 20 paket tütün
- 18 Çanakkale : 24 : tütün, sigara kâğıdı, rakı
- 19 Çorum : 60 : 5528 defter sigara kâğıdı
621 K Rakı 236 K şarap 235
K cibre 135 tütün 4 havan
pıçağı 2 Hayvan
- 20 Denizli : 12,3 K rakı 3 inbik 154730
sigara 27 K tütün 1 havan 1
havan pıçağı 40 torba barut
- 21 Diyarıbekir : 5 : 356986 varak sigara kâğıdı
200 K tütün 370 K şeker 6 K
barut, rakı ve Halep kumaşı
- 22 Edirne : Kaçakçılık vak'ası olmamıştır
- 23 Erzincan : 7: 1,5 K rakı 3661 defter sigara
kâğıdı 244 K tütün 25 yük kömür
1 mavzer
- 24 Erzurum : 23 : 300 K tütün 52251 deste
sigara kâğıdı
- 25 Eskişehir : 11 : 60K cibre 650 gram tütün,
biraz esrar 5 şişe rakı 5890
defter sigara kâğıdı, 1 yük tütün
2araba kereste
- 26 Elaziz : 8: tütün, sigara kâğıdı
- 27 Gümüşhane : 5 : 180 defter sigara kâğıdı 6
hayvan 2 mavzer 8 çuval 2 heybe

28kütahya :	133 : tütün, rakı, sigara kââdı
29Kiresun :	7 : 2191 K tütün
30Gaziayintap :	500 • 4761 K şeker 1100 K tütün 1207309 varak sigara kâğdı 1977 kutu kibrit 415 K rakı 8100 K tuz 21 hayvan 40 inbik 10 havan pıçağı 1 mavzer bir çok tuhafiye kumaş, elbise ve saire.
31Hakâri :	3 : tütün, tuz
32İzmir :	9: 109879 varak sigara kâğdı 508 adet iskanbil kâğdı
33İsparin :	20 - tütün, sigara kâğdı
34İstanbul :	126 : 60 teneke ispirto, tütün, sigara kâğdı inbik, rakı, esrar
35İçel :	15 : 2448 defter sigara kâğdı 5 K tütün 200 teneke gaz, 1 havan ve pıçağı
36Mardin :	145 : Maniforta, tuz, seker, gaz, tütün sigara kâğdı. kolonya, likör
37Malatya :	147 : 185 K rakı 127081 varak sigara kâğdı 1151 K tütün 656 kutu kibrit 28 gram esrar 353 müteferrik eşya
38 Mersin :	75 : 1 adet çakmak 9 dirhem esrar 15 deste iskanbil kâğdı 99 defter sigara kâğdı 148 K. tütün 115 K şarap 228 K rakı 5030 K cibre 3 çuval 2 heybe 5 inbik 48 fuçu 9 hasırlı, 1 kamuş boru 12 müberrit
39Marş	
40Manisa :	129 : 691 K rakı 12 inbik 85474 varak sigara kâğdı 253 K tütün 2675 K cibra

- 41 Muğla : 13 : 28 K tütün 88 deste iskanbil
kâğıdı 8 torba saçma 2 mavzer
89 K rakı 24 çuval tütün 8
teneke ispirto 5 K şeker 5 K
pirinç 3,5 K tos gazoz 12 adet
kolonya ve podra
- 42Nide : 30 : 95 K şarap 79 K rakı 2
martin
- 43Ordu : 13 : tütün, sigara kâğıdı, iskanbil
kâğıdı, rakı
- 44Kars : 16: 70134 varak sigara kâğıdı
8 K tütün
- 45Kırklareli : 7: 67 K rakı 9 K tütün 46 K
eibra 5 şişe konyak
- 46Kastamoni: 10: 375 K rakı 23616 varak
sigara kâğıdı 30 K tütün 72
deste iskandil kâğıdı, 380 K
(‘ibra 5 arada kereste 103 adet
tahta
- 47 Kocaeli : 170 : tütün, sigara kâğıdı, çakmak,
rakı, cidra barut, saçma, iskanbil
kâğıdı
- 48Konya : Muhtelif vak’alar olmuş failleri
derdest edilmiştir
- 49Kırşehir : 2 : 110 K tütün 3 havan 1 yamçı
- 50Kayseri : 16 : 3913750 sigara kaâdı 218
K tütün 7 paket tütün 625 K
cidra 8 at i mavzer
- 51Rize : 7 • 2 hasırlı şişe rakı 558 defter
sigara kağıdı 8 K tütün 4 K rakı
- 52Siirt : 11: 60 K rakı 48 adet kışmır
şalı 3 top bez 24 Çuval tütün
28 deste iskambil kâğıdı 2 adet
ipek çarşaf 66 K tütün 53 Sinop

- 53 Sinop: 22 : tütün, sigara kâğıdı çakmak, kereste,rakı inbik, havan, pıçağı, barut, fişenk, kapsül
- 54 Sivas: 45 : 23950 sigara kâğıdı 215 K tütün 20 tabak
- 55 Samson: 48 • sigara kağıdı, tütün, ispiroto, rakı
- 56 Şibin karahisar: 21 : 4474 defter sigara kâğıdı 94 K tütün 3 çakmak 64 kereste
- 57 Tekirdağ: 13 : 1 cuval iskanbil kağıdı 1 K cibra 37 sandık ispiroto 12 sandık benzin 1 inbik 5 çuval sigara kağıdı 1 çucal tütün
- 58 Trabzon: 75 : 4290 K tütün 1 torba saçma 1553 defter sigara kağıdı 1 kamyonet 2 hayvan
- 59 Tokat: 135 : 276 K rakı 2 inbik 1000188 varak sigara kâğıdı 2522 K cibra
- 60Urfa:
- 61Zonguldak: 70 : iskanbil kâğıdı, inbik, tütün, sigara kâğıdı, havan dinamit, rakı
- 62 Van: 14 1500 defter sigara kâğıdı 600 K tuz 50 K tütün 170 K iran kayısısı 5 öküz 5 at ve muhtelif eşya
- 63 Yozgat: 20 : 13 K rakı 1 inbik 8692 defter sigara kağıdı 205 K tütün 1 havan ve pıçağı 1 at 2 mavzer

Beynelmilel ulumu idariye Kongresi

—**—

Hükümete takdim edilen resmi raporun bazı parçalarını muhtevidir.

21 Haziran 928 tarihinde Pariste inikat eden üçüncü beynelmilel ulumu idariye Kongresine hükümetimiz tarafından murahhas olarak gönderilenler darülfünun hukuku idare müderrisi Muslıhiddin Adil, Dahiliye heyeti teftişiye reisi Mustafa Arif, ve umuru mahalliye müdiri umumisi Akif beylerden ibarettir.

Kongrenin küşat merasimi “Sorbon” un büyük merasim salonunda icra kılındı. Kongraya muhtelif milletlere mensup iki yüz elli hukuk ve idare adamı iştirak etmiş ve 19 hükümet resmi suretde temsil edilmiş idi. Kongra, hükümet namına tekaüt nazırı müsyö « Sui Maren » tarafından küşat edildi ve Paris hukuk fakültesi reisi hukuku idare müderrisi « Bertelemi » riyaset mevkiini işgal eyledi. İptidaen müderris « Bertelemi » iradı nutk ederek kongrenin inikadını ilan eden hukuki fikirleri ve mü'temerde tespit edilecek ilmi esasların her memleketin dahili idaresi ve sulhü alem için temin eyleyeceği büyük menfaatleri izah ve azaya beyanı hoş amedî eyledi. Müteakiben nazır müsyö Lui Maren iradı kelim etti. Müşarün ileyh İlmî kongrelerin siyasi mü'temerler gibi nafizüicra kararlar itihaz etmemekle

beraber tespit ettikleri esasların ve serd eyledikleri temennilerin siyasi hayatta devlet adamlarına rehber olduğunu ve hususa ilmi kongreler hadiseleri afaki noktai nazardan tetkik eylemek itibarile hakikate siyasi kongrelerden ziyade hadim olduklarını izah eyledi ve Fransa reisicumhurunun kongreyi himayei mahsusası altına aldığını ilave etti.

Nazırdan sonra her devlet murahaslarından birer zata söz verildi. Sırasile İtalya, Portekiz, Türkiye, Rumen, Çekıslavakya, Lekistan, Amerika, Domenik, İspanya murahasları söz aldılar. Hükümetimiz namına irad eylediğim nutukta ez cümle: Umumi harpten sonra, her memleketde hidmeti amme sahasının vüsat ve şümül kesp etmesi hukuku idarenin ehemmiyetini pek ziyade yükseldiğini ve idare mütehasısları için tettebbu sahasının fevkalade genişlediğini dermeyan ederek Türkiye cumhuriyetinin idari sahadaki faaliyetine temas ettdim ve en mükemmel bir idare nehci arz eden Fransa ile Türkiye arasındaki fikri ve demokratik karabetlere işaret ederek sözlerime şu cümlelerle nihayet verdim: « Umumi harbin istilzam eylediği büyük fedakârlıkları tazmin ve telafi etmek ve davamlı bir sulhun esaslarını kurabilink için muhtelif milletlere mensup ilim ve idare adamlarının bir hissi tesanütle çalışması lâzım geldiğini beyan ve kongrenin mürettiplerine ve Fransa hükümetine Türkiye cümhuriyeti hükümetinin müveddet kara 11e hissiyatını iblağ eyledim, müteakiben reis ve reisi fahriler intihabatı yapıldı. Neticede müderris Bertelemi reis ve ecnebi murah-

haslarından bir kısım reis fahri intihap edildi. Bendeniz de reis fahriler meyanında bulundum.

Kongre reisi ve reisi fahrileri 23 haziran akşamı Eliza sarayında Reiscümhur müsyö Dumerg tarafından kabul edildiler. Türk hey'eti murahhasasından acizleri de hazır bulundum. Reiscumhur murahhaslara beyanı hoş amidi ettikten soma kongre mesaisinin idare hayatı için feyizli semereler balış edeceğine ve en mütekâmil idare ünmuzeceğini izhar eyleyeceğine dair kanaatlarım ifade ve hey'et azasma muvaffakiyet temenni ettiler. Müşarün ileyhe hey'et namına müderris Bertelemi cevap vererek kongrenin himayei mahsuseleri altına aldığından mütevellit şükranları arz eyledi.

Kongrenin programı

Kongrede mevzu halis olacak mesail baş kısma tefrik ve her kısım evvel emirde bir şubenin nazarı tetkikine arz edilmiş ve şubelerin mesai muhassalaları hey'eti umumiye de tetkik ve kabul edilmiştir.

Müzakeratın fransızca olarak ceryanı kabul ve azanın dilediği şubeye devamı esası tesbit edildi. Muhtelif şubeler müzakeratma iştirak edebilmek maksadila refiklerimle aramızda mesaiyi tevzi eyledik.

Program şu suretle tanzim edilmiştir :

Birinci şube

- 1—Muhtelif memleketlerde kommünler,
- 2—Kommünlerin muhtariyeti ve bu muhtariyetin müeyyideleri;

-
- 3—Kommün hidemat ve beledi inhisarlar;
  - 4—Kommü resim ve vergileri, devlet siyaseti mâliyesinin kommün bütçeleri üzerindeki tesirleri;
  - 5—Kommün memurları mevkileri ve intihap tarzları;
  - 6—Silli nüfus hidematı ve teşkilâtı;

ikinci şube

- 1—Devletle kommün arasındaki derecatı idarenin adedi ve vazifeleri;
- 2—Muhtelif derecatı idariyede idari uzuvlar, teşkilâtı, intihabı ve fealiyeti;
- 3—Derecatı idareden her birinin kommün idaresi ve devlet idarei merkeziyesile teşriki mesaisi:
- 4—Kommünlerin ittihadı, kommün sindikalaları;
- 5—Şehir idareleri, şehirlerle civarları arasındaki münasebetler ve şehirlerin tevessüünden mütevellit fealiyet;
- 6—Şahsiyet iktisab eden hizmetler.

Üçüncü şube

- 1 — İdarei merkeziye teşkilât, rüesa, muhtelif hizmetler arasında ahenk ve irtibat;
- 2—İdarei merkeziyenin vazifesi;
- 3—Hidematın tanzimi, idarenin sinai ve ticari hey'ata girmesi, inhisarların idaresi;
- 4—İdari davalar, şurayı devlet ve idari malike meler.

Dördüncü şube

- 1—İdari vesaikin cemi usulleri;
- 2—Hukuku idareye ait vesaikin cemi;

3-- Muhtelif memleketlerde aynı gayeyi takip eden müesseselerin yekdigerile teşriki mesai etmeleri;

Beşinci şube

1—Memurlar, intihap ve izharları, memuriyetde istikrar;

2—Memurların malı hakları, mes'uliyetleri, memurin cemiyetleri:

3—İdarede mesai usuli, memurin teşkilâtı, kumanda vahdeti, azami tasarruf;

4— Mesai programının tatbiki, teftiş usulleri.

Kongrenin mesaisi

1— Kommünler

İyi bir idarenin esaslarını tespiti çahşan bir kongrenin programının ilk maddesini «kommün» lerin şekil etmesi tabii idi.

Çünkü kommün halk hakimiyetinin temelidir. Her yerde kommün siyaseti esasını teşkil etmektedir.

İçtimai hayatın üç derecesi vardır:

Aile, kommün,devlet. Kommün ailenin tevessüü, devlet de bütün kommünlerin birliğidir.

Müşterek menafi hislerle mütehassis ailelerin hazan büyük bir grup, hazarı mahdut bir takım teşkil etmelerine nazaran kommün hazan bir şehirdir, hazan bir köydür, [*]

"Bizde kommünün mukabili "Nahiye;, deyil' Köy ve "belediye;,dir. Cünki halen ancak Köy' ve belediye mahalli menafia taalluk eden da tusschau şahsiyeti ve muhtariyeti haizdir

Kommün her muasır memleketde muhtariyeti haiz bir müessese olarak tanınmıştır. Vatandaşlar, kommünlerini idare etmeyi öğrenerekdendir. ki devlet idaresinde kabiliyet ve istidat kazana bilirler ve bu sayede atiyen devlet hidematına muvaffakiyetle iştirak edebilirler. Demokrat bir devlet, baka pezir ola bilmek için, demokrasinin esasları kommünlere, ailelere kadar nufuz edebilmelidir.

Buda aileler grubunun yani kommünlerin muhtariyeti ile kaimdir.

Kommünlerin haiz oldukları muhtariyetin derecesi her yerde bir değildir, meselâ cermen memleketlerinde, Almanyada, Avusturyada İsveçrenin şimal ve merkez kontonlarında kommünler vasi muhtariyeti haiz oldukları halde İngilterede bu muhtariyet daha mutedil, Fransada bil nisbe mahduttur İstonya gibi bazı memleketlerde ise kummün muhtariyeti mevzubahis bile değildir İs-tunyada kommün hidematı, devlet hidematı gibi telekki edilmektedir Amerikada kommünler. « Taun >nam bir muhtariyet arzederler orada kommünler mahalli işlerde dahi hükümet merkezinin mürakabesine bile tahammül etmezler.

Muhtelif memleket kommünleri arasında bu ademi merkeziyet farkları olduğu gibi bazan bir memleket dahilindeki kommünlerde de muhtariyetin derecesi itibarile farklar görülür, ezcümle İsviçre kommünleri bu noktai nazardan üç' kısma ayrılabilirler birinci kısım merkez ve şimal kontanlarındaki kommünlerdirki vaşi-muhtariyeti-, haizdirler. İkinci kısım ehalisinin ekserisi Fransız olan kantanlatdaki kommünlerdirki bunlar asla muhtari

yeti haiz değildirler üçüncü kısım Cenup kantanlarındaki kommünlerdirki bunlar muhtariyet itibarile mutavassıtbir derecede dirler.

Kommün hidematı her yerde sadece kommün hususi ve iktisadi menfaetlerine taalük eden maddeleri münhasırdır, yalnız zabita mes'elesinin bir kommün hizmetimi yoksa bir devlet işimi olarak tellakla edilmesi icap edeceği kongreda başlı basma bir münakaşa zemini olmuştur asayışe hürriyetin ziyade kıymet vermek isteyen memleketlerde bu vazife bir kommün işi olarak telâkki edilmektedir meselâ İngilterede zabite umuru bazı kommünlerde umumiyet itibarile devlet tarafından deruhde edilmiştir. kommün zabitası masarifinin mühim bir kısmında devlet ifa etmektedir. Belçikada ise bilakis zabita bir kommün işi olarak telakki edilmiştir dinebilirki devlet Belçikada devlet münhaseran siyasi zabita ile meşguldür idari zabita tamamen kom mü illere bırakılmıştır. Fransa mütavassıt bir usul takip etmektedir. Kommünler zabita hidematma iştirak etmekle beraber zabita doğrudan doğruya devletin emrine tabi'dir bu itibarla kommün reisleri polise ait hususatta valinin emri altında bulunurlar kongreda ceryan eden münakaşat zabita umurunun devlet hizmeti olarak telakkisi fikrinin rüchaniyetini göstermiştir hatta Belçika murahhaslarıda zabitanın devlet yedinde bulunmak fikrinin Belçikada büyük bir kıymet .kazanmakta olduğunu ifade etmişlerdir kommünler her memlekette .mukim sınai ve ticari teşebbüsleri inhisarları altında bulundurmaktadır kommün inhisarları' heryerde bilhassa harbi umumiden sonra sür'at kayp etme

ğe başlamıştır sn tevziatı alektirik ve hesa gazı tenviratı, mezbahaların idaresi, tranvay işleri gibi hidemat heman her memlekette kommün inhisarı şeklinde tecelli etmektedir. Avusturya. İsviçre, Holânda, İskandinavya da kommünler bu teşebbüsatı merkezde istizana mecbur olmaksızın doğrudan doğruya deruhte etmektedirler yalnız istikraz akdini müstelzem olan mühim teşebbüsler için ârâyi umumiyyeye (Referandom) müracaat edilmektedir.

İngilterede kommün inhisarları kuvvei teşriiyenin müssaadesine mütevakıftır mamafih Parlemtentonun bu müsaadeyi derig eylediği nadirdir İtalyada kommün meclislerin bu husustaki kararları ve vilâyet meclislerinin ve valilerin tasdikile katiyet kesp eder Fransada ise merkezden mezuniyet istihsali mecburidir.

Devlet komünler üzerinde murakaba hakkını haizdir. Bilhassa malî murakabe her memlette kemali itina ile icra edilmektedir.

Denebilirki, Komünlerin hıdmet dairesi tevessü ettiği nisbette, devletin Komün umurunu murakabe etmesi şiddet kesp eylemiştir. Koukra, komünlerin sicilli nüfus ve ahvali şahsiye umurını derohte eylediklerini nazarı dikkate alarak bilhassa ecne-bilerin ahvali şahsiyesinin tescili meselesini ehemmiyetle tetkik ve mütalâa eylemiştir. Filhakika, bir taraftan askerliğini tesriatı diğer taraftan her devletin kendi tebasma sahip olması fikri, ahvali şahsiyede ve ecnebi memleketlerde bulunan tebaayı takip etmek mecburiyetini husule getirmiştir: Aynı zamanda ecnebi memlekette bulunan tebaanın

bu esbaba binaen nufus vukuatını ketm eylemeleri muhtemeldir. Bu cihetle devletler, memleketlerinde bulunan ecnebi tabaa arasında vukua gelen muamelâtı medeniyenin ihtiyarı zımında nufus evtakını teati etmek zaruretindedirler. Fakat bunun için beynelmilel mukavelat akti icap eder.

İşte bu nokatı nazardan ahvali şahsiyeye mütedair evrakın beynelmilel teatisi, kongrede umumî bir alâka tevhit etmiş ve bu bapta temeniler serd edilmiştir.

Komün mesaili hakkında kongranın izhar ve tespit eylediği kanaatlar şunlardır.

1—(1) İstikbal, tarihi bir anane ile tesanüteritehakkuk eden vatandaşların müşterek menfaatlarına tekabül eden cemiyetlerde [Cocceitrites] dir.

(2) Bu cemiiyette yalnız devlet ve komün başlı başına mevcudiyeti haiz bir taksimi mülkiyi ifade eder ve her ikisi şahsiyeti resmiyesini haiz müşareket menafii vucude getirir.

(3) Hakimiyeti temsil eden taksimi mülki (devlet) ile hududı millî dahilinde ikinci pılanda bulunan ve müstekıl mevcudiyeti haiz olan komünü birbirine karıştırmak icap eder.

(4) Komün, siyaseti millî siyasetin esası olmalıdır, kongre, komünle devlet arasına giren bilumum teşekküllere muarızdır.

"(5). Kongra, • komün menafimin temini için komün cemiyetleri ve ya sendikaları teşkiline ve alâkadar komünlerin teşebbüsile ve

ya bazı ahvalde emri kanuni ile komünler arasında konferanslar aktine pek ziyade taraftar olduğun beyan eyler.

2—Halen komün menafimin temini ve komün idaresi için iki fikir mevcuttur. Biri hakimiyet fikridir. Bu fikre nazaran millî menafiin haricinde bir komün menafii mevcut değildir. Bu cihetle millet, komün menafide komün kadar alakadardır.

diğer ananevi ve hukukî fikirdir. Bu telekkıye nazaran, komün hududı millî dahilinde müstakil bir mevcudiyeti haizdir. Bu itibarla komün menafimin devletin murakabesi altında komün mümessilleri tarafından temin ve idaresi icap eder.

Komün idaresini deruhte edenlerin mansup ve ya müntahap olmalarına göre bu iki fikirden hazan biri, bazan diğeri rüchan kazanmaktadır. Bununla beraber bazı memleketler mansup memurlarla müntahap mümessillerin teşriki mesaisi suretile bu iki usulü telif memleketlerdeki tecrübelerden mülhem olarak komün menafimin ehemiyetle nazarı dikkata alınması icap ettiğini ve bu menafiin, millî menafim esası olduğunu taktir eyler.

3— (1) Komünler, evvela — intizamı ammeyi temin ve ya halkın menafimi sıyanet zaruretini izhar eden hizmetleris saniyen— şahsî teşebbüslerin kâfi gelmediği işleri; salisen sunai ve ticarî, rekabeti imha maksadile ümuri inhisar suretile deruhte ve ifa etmelidir.

(2) İktisadî gaye takip eden komün inhisarları, istihsali varidat maksadile hayat şeraiti ve inhisar, fiatların yükselmesini mücip olmayacak bir halde makul dahilinde cereyan etmelidir.

(3) Komünler, bazı hususi teşebbüsleri tahsisat vermek suretile himaye etmeli ve bunları murakabe ile umumun menafime hadim bir vaziyete ilkaya çalışmalıdır.

4— Kongre, İktisadî ve tarihi sebeplerin vergi sistemlerini karışık bir hale ifrağ eylediğini ve devlet ve komünün tarh edecekleri vergiler için ayrı matrahlar bulamadıklarını nazarı dikkate alarak:

(1) Komün kanunlarının, komünler için muhtelif ve müteaddit menabii maliye göstermesini temenni eyler. Bu sayede her komün mahallî icap ve itiyatları ve diğer komünler de tatbik olunan bir verginin aynen tatbikindeki müşkilâtı nazarı dikkata alarak bütçesini serbestçe tanzim atmeğe imkân bulabilecektir.

(2) Komünler, muayyen menabii maliye ile de bütçelerini tevzin edemedikleri takdirde ve ya hususile oktruva gibi bazı rüsumu ilgaya imkân bulabilmek için, tekâlifî umumiyeye kesri munazam suretile zammiyat yapabilmelidir.

(3) Devlet, doğrudan doğruya devlete ait bazı hidmata komünlerin iştiraki nisbetinde, komünlerin iştiraki nisbetinde, komünlerin umumî bütçeden tahsisatı kafiye vermelidir-

(4)

komünlerce tarh olunacak vergi nisbetilerinin devletçe tastiki bir emri vakiat edilmelidir.

5-(1) Komün meclisleri azasının müddeti hizmetleri o suretle tespit edilmelidirki, sık sık vaki olacak tebettüller, komünün nıran ve projelerin akim kalmasını mucip olmasın

(2)

Komün hidematının hüsnu cereyanı için komün memurları, devlet memurları gibi müstekir olanlardır.

(3)

komün hidematma dahil olacak namzetler için mülki terbiye teşkilâtı yapılmalıdır.

(4)

komünlerin müntahap aza ve mümessilleri, komün memurlarının ve bilhassa devair rüesasının tecrübe ve ihtisaslarından istifade etmeli ve fikir teşebbüslerinin inkişafına meydan ve imkân bırakmamalıdır.

6-(1) Bir devlet, kendi toprağında sakin bulunan ecnebi tatmasının ahvali şahsiyesini, o ecnebi tebaanın mensup olduğu devlete müntazaman bildirmek maksadiyle beynelmilel mukavelât akt edilmemelidir.

(2) Muhtelif memleketlerin ahvali şahsiyye ve bilhassa nikâha müteallik kanunlarını tetkik etmek üzere 1926 da « Bert » teşkil olunan Beynelmilel ahvali şahsaye umurı itihadı Union international des officiers

dic'rsas curie ile her memleket ahvali şahsıze memurlarının irtibat temin etmesi; cemi vesaik için bir mecmua neşri; ahvali şahsiye mesaili hakkında senevi kongreler ihdasi şayanı tavsiyedir.

2 = Taksimatı mülkiye, kanun ittihatları, şehirlerin faaliyeti

Kongre, taksimatı mülkiye derecatı meselesin utkık ederken, bilhassa hem idarenin vahdetini temin, hem millî terakkıyattı teşvik edecek şeklin kabul ve tayinini istihdaf eylemiştir. Bu gayenin usulu için, memleketin inkisam edeceği en büyük dairenin tayini ve vilâyetlerin sahasının tespiti zaruri görülmüştür. Vilâyetlerin vus at ve mahdudiyeti hakkında cereyan eden müza keratın tahassul eden kanaatları şu suretle icmal ede bilirim.

1— Her memlekette vilâyetler, ve vilâyet bütçelerinin ehemmiyetsizliğini mucip olacak derecede pek dar bir sahaya sıkıştırılmamak şartile mümkün mertebe mahdut bir sahayı haiz olmalıdır. Bu sahayede idare memurlarının nüfuz ve kudretlerinin müessirini temin halin idare ile olan mûnasebatı daha ziyade teshil edilmiş olur. Kulusa ne küçük bir devlet teşkil edecek kadar vasi, ne de umran teşebbüslerinin akametini intaç edecek kadar mahdut olmalıdır.

2— Sahasının vüsati itibarile mıntika usuli (Region) ekseriyetçe şayanı kabul görülmüştür. Mıntika usulünün milli birliği ahlâka mütemayıl olduğu ve bu üşülün bir nev'i « vilâyet sundıkaları » vucuda getirmekten ibaret bulunduğu kanaati tebelbür eylemiştir.

3— Derecatı mülkiyeden «. liva » ların mevcut olan memleketlerde hazf edilmesi halka ait hidematı sadeleştirmek için komon ile devlet arasında yaliniz vilâyet ve kaza taksimatının mecut bulunması musip görülmüştür.

4— Vilâyetlerin emri idaresinde vasi bir (idare ademi mekeziyet) takip edilmelidir. Filhakika demokrat.

Bir memlekette, halkın siyasi terbiyesi bilhassa memleket idaresine iştiraki derecesinde kemalkesp eder, Demokrasi ile sıkı bir idari merkeziyet pek az kabili teliftir-

(5) İdare adamı merkeziyet nekadar vasi olursa merkezin mürakabesinde oderece müessir olmalıdır. Çünkü mahalli idarelerin nufuz ve selâhiyetlerini sui istimal etmeleri, devletin veya halkın hukukunu ihlal edecek tasarruflarda bulunmaları muhtemeldir.

(6) Vilâyet idarelerinde, hükümeti merkeziyenin hak ve selâhiyetlerinden bir kısım, merkeze tabaiyetle mükellef olan mahalli memurlara devredilmelir. Busuretle, mahalli memurları her vakit merkeze müracaat mecburiyetinden kurtardığı cihhetle tevsii mevzuniyet eyi bir idare için lüzumlu bir sistemdir.

(7) kongra, vilâyet ve komün meclisleri intihabatı vesilesile, kadınların hakkı intihabı meselesinde temas etmiştir, kongrada tek bir kadın aza mevcut olmasına rağmen bir kısım murahaslar, kadına siyasi haklarının temini sadedinde müdafaatta bulunmuşlardır,

kadının parlamento intihabatına iştirak edüp edememesi etrafında bazı münakaşalardan sonra, kadının hâlen mahalli meclislere aza intihap etmek ve avutmak hakkının temini noktasında ittihat edilmiştir.

*

* *

kongra bu mesail hakkında şu temennileri sert eylemiştir.

1-- kadınlara hakkı intihap verilmeyen devletlerde, kadınlara en kısa bir müddet zarfında mahalli meclislere aza intihap etmek ve bu meclislere aza intihap olunmak hakkı balış edilmelidir.

2-- komüncemiyetlerinin vekomün sandıklarının teşekkülü teşvik ve teshil edilmelidir: Hususile;

1—zürrai komün grupları ve nüfusları mütekâsif mahallerde komün sandıkları inkişaf etmelidir.

2—bazı ehvalde komün cemiyet ve sandıklarının teşkili mecburi olmalıdır.

3— Müessesatı yövmiye, cemiyetler ve sandıklar şeklinde toplanabilmeli ve bazı şerait altında bu müesseseler komün veya vilâyet cemiyet ve sandıklarına iştirak edebilmelidir.

3 — Temettü gayesini istihdaf etmeyen ve icrası hususi kabiliyeti fenniyeyi istilzam eden iktisadi ve ictimai müesseseler şahsiyeti mahsusayı haiz olabilmelidir.

4—Devletle komün arasındaki mütevassıt idarelerin teşkilâta, idari ademi merkeziye ve mevzuniyet esasları nazarı dikkate alınmalıdır.

5—Seyyahat fikrinin tekâmülü ve seyyah ve hastaların huzurunu temin etmek için her devlet, maden suları istasyonları, iklim ve

seyyahat hakkındaki fransız mevduatından mülhem olarak yeni mevzular taknin eylemelidir.

6 — Sahiblerinin hukuku tasarrufiyelerine vaki olacak tahdidata mukabil, tazminat itası kaydı ihtirazisi altında, ananat, tarih veya simat itibarile kıymet arz eden mevki ve abidelerin azami itina ile himaye ve muhafazası temin edilmeli, ve bunların üzerine ilânat yapıştirilmaması men olunmalıdır.

3-İdarei merkeziye, İnhisarlar ve Şurayı devlet.

Konara, idarei merkeziye teşkilatında bilhassa « Müsteşarlık » müessesine büyük kıymet atf etmiştir. İdarihayatta istikrarı temin için ihtisas sahibi ve meslekten yetişmiş « İdari müsteşar » lara ehemmiyet verilmiştir. İdari müsteşarlar, siyasi müsteşarlar gibi siyasi mesuliyeti mütehammil olmamak ve kabina tebeddülâtından müteessir bulunmamak itibarile idari müsteşarların intihabının muntazam esaslara raptı ve memuriyetlerinde devamlı bir surette bulunmalarının temini muvaffık görülmüştür.

Kongra «Şurayı devlet» müessesesinde mühim kıymet vermiştir. Filhakika Şura bu müesseseye sahip olan memleketlerde, devletin en yüksek bir meclisi idaresi, hususatla selahiyettar bir ihtisas heyeti, idari davalarda en yüksek bir idare mahkemesidir.

Türk inkilâbının hukuki ve idari cephesine mütedair olarak ihsar ettiğim muhtara, idari davalar dolayısile mevzu tetkik olduğu için

söz aldım ve cumhuriyeti doğuran ve idari hayatta yeni esaslar ve şurayı devlet gibi mühim idari müesseseler vücuda getiren inkilabımızın bir tarihçesini yaptım. Şurayı devletin, Fransız mevzuatına kıyasen yeniden ve mükemmelen tesis edildiği, İdarî davalarda Şura kararlarının umumi mahkemeler kararları gibi, teşriî ve icrai hiç bir makam tarafından tadil ve icrasını tehir olunamayacağını ve bu itibar ile İdarî ihtilafların Türkiyede en mükemmel teminatı haiz bulunduğunu İlmî ve kanunî vesikalarla irae ve isbat eyledim. Beyanatım aza üzerinde şayanı dikkat bir alâka tevhit etti. Ye maruf müderris « Doğı » söz alarak Türkiye mümessiline şu sualleri tavsiye etmek istediğini söyledi:

1—Şurayı devlet devletle fert arasındaki bütün ihtilâfatım merciimidir ?

2—İdare mahkemelerinin devlet aleyhine olarak istar ettikleri hükümler nafizülicramıdır.

3—Devletin malî mesuliyetine mütedair hükümler, bütçe haricinde sarfiyatı istilzam ederse vaziyet ne olur.

Bu suallere sırasile cevap verdim:

1 — İdarî tasarruflardan bir kısmı idare mahkemelerinin bir kısmı umumi mahkemelerin tetkiki kazaisine tabidir. İdari tasarruf hidematı ammeden birine ifa zımında vuku bulur ve ihtilafta bundan tevellüt ederse-aksîne kanuni bir hüküm olmadıkça- bu dava idare mahkemesinde, ve ihtilâf bir hizmeti ammenin ifasından tevellüt etmeyen bir tariften neş'et

ederse -Aksine bir hükümü kanunî mevcut olmadıkça- bu dava mahakimi umumiyede rüyet edilir. Bundan başka İdarî makamlar arasında vazife ve selâhiyetten mütevellit ihtilaflardan ve kanunen mercii kazaisi olmayan İdarî davalarda Şurayi devlette tetkik olunur.

2— İdarî mahkemeler devlet aleyhinde bir hüküm istar ederlerse, bu hüküm nafizül icradır. Kuvvei icraiye hükmün icrasına mani olmaz. Teşkilâtı esasiye kanunu mahkemeler mukarreratının B. M. M. ve icra vekilleri heyeti tarafından hiç bir veçhile tebdil ve tağyir ve tehir edilmeyeceğini tasrih eylemiştir. Fakat bittabi devlet emvali hakkında haciz ceryan edemez.

3— Devletin malî mesuliyetine müteaalik kararlar, bütçe haricinde sarfiyatı istilzam ederse, hükümet, büyük M. M nden tahsisatı kâfiye talep eder. Ve bu yolda muhik bir talebin parlamentoca ret olunduğu vaki değildir.

Bu sözlerim taktirlerle karşılandı ve «Dugi» : « Fransız parlamentosunun» genç cumhuriyet parlamentosunun eserine iktifa etmesini temenni eylerim» diyerek Fransada hâzinenin mesuliyetine mütedair kararların tehiri infazından şikâyet eylemiştir.

*

* *

Kongra devlet inhisarlarını, rekabeti muhil ve eşya kıymetinin yükselmesini mucip addetmekle beraber, birer malî menba olmaları itibarile, ihtaslarmı zaruri görmüştür. Filhakika devlet için vergiye ihtiyaç vardır. Ve

en eyi vergide, azamî irat temin etmesine mukabil, mükellef için asgari külfeti mucip olan vergidir, inhisarlar ise, bilvasıta alınan vergi sisteminden başka dir şey değildir. Binaen aleyh alelumum bilvasıta vergiler gipi inhisarlarda halka daha az külfet tahmil eden bir tekliftir.

Mamafî kongra, inhisar idarelerinin mütehassis ellerde bulunması ve mümkün mertebe hukuki teşebbüslerin tabi olduğu kaidelere tabi olmasını millî menafie muvafık görmüştür. Kongra bu meselelere dir şu temennileri serdetmiştir.

1— Kongra, devlet teşkilâtında, bir şurayi devletin, yahut bu şekilde bir istişarî hukûkun mevcudiyetini hükümet ve idare makinasinin hüsnü tedviri için luzumlu adeyler.

2— Kongra, bu lüzumu his eden memleketlerde taalluk ettiği kanunlara, Romanyanın 23 kânunu evvel1925 kanunundaki metnin ilâvesi temennisini serdeyler. Bu metne göre İdarî bir ihtilafı halle memur olan mahkemenin talep eylediği evrak ve vesaike ita ve tev- dide teahhur eden alakadar memurların cezalandırılması esası kabul edilmiştir.

3— Ticarî ve sınaî devlet müessiseleri, muhtar bir teşkilâtı ve mütahassislardan mürekkep bir meclisi idareyi haiz olmalıdır. Bu müessiseler mümkün olduğu kadar hususî teşebbüslerin tabi olduğu kaidelere, alelhusus hidematın tarzı ifasma müteallik neşriyat ve malî nokat itibarile mezkûr teşebbüslerin

takip ettikleri vesaikin cemi esaslarına tabi olmalıdır.

4— Kongra icraî ve teşriî kuvvetlerin mesaisini teshil etmek için idare vesaikinin cem ve telfikî emrinde muhtelif memleketlerde tatbik edilen usulleri tedkik etmiş ve hazinei evraka verilmesi lazim gelen ehemmiyet hakkında idare adamlarının nazarı dikkatlerini celb eylemiştir.

Bundan başka muhacirin, muaveneti içtimaiye gibi mesail hakkında en münasip idari tedbirler ittihaz edebilmek üzere muhtelif memleketlerdeki mümasil müessiseler arasında konferanslar aktini teemmül etmiştir. Kongra bu meseleler hakkında şu temen niyati serd eylemiştir.

1 — İdarî vezaiifle mükellef olmak üzere intihap edilen «beynelmilel daimî encümen » (beynelmilel cemi vesaik) ve ilmi ahvali kütüp hakkında aynı gayeyi takip eden (beynelmilel sözler İnstitüsü Institut International du coepera ile irtibat ve munesebet tesis etmelidir.

2 — Temettü gayesi olmayan beynelmilel cemiyetleri hukukî şeraiti, nizamnameleri, tesisleri, vaz ettikleri esaslar « beynelmilel encümen » tetkik olunarak tetkikat netayici gelecek kongraya arz edilmelidir.

3— Devlet ve mussesat umumiyeye tarafından vuku bulacak mubayeat mesaili hakkında « daimi encümen » tarafından bu işlerle alakadar mühtelif teşkilât nezdinde tetkikat

icra edilmeli gelecek , mlihtelif memleketlerde cari mubayeat esasi ari hakle ında, adediyata müstenit, bir esas irae olunmalıdır.

5— Memurlar :

Memurların ihzari, istikrarı, hukukî, mesuliyeti teftiş meseleleri nin meşgul olduğu mevadın en mühim safhasını teşkil eylemiştir bu hususdaki müzakeratı birkaç kısımda icmal etmeye çalışacağım:

1— Evi memurlara malik olmak için memuriyetin bir meslek haline ifrağı, tesahup ve iltimas sisteminin yerine, ehliyet ve kabiliyet esasının kaim olması.

Kongrada memur intihabında ehliyet ve kabiliyetten ziyade siyasi mülahazaların müessir olduğundan şikâyet edilmiştir.

Memur intihabında fırka zihniyetinin en müessir olduğu memleket Amerikadır. Amerika müttehidesinde, memur nasp ve tayininde fırka temayülleri başlı başına bir sistem vucude getirmiştir-Spoil sistem diye yat edilen bu sistemin Amerikadan Avrupa ya intikal ettiğinden bahs edilmiş ve bu usulin önüne geçmek için memur intihabında muayyen şeraitin tayin edilmesi temenni olunmuştur.

2— Memur olabilmek için kanunen muayyen ehliyet şeraiti tesbit edilmekle beraber, birde (Namzetlik, esasi kabul edilmelidir muayyen şeraiti haiz olanlar ihtidaen muayyen bir

müddet için namzetlik devresi geçirmeli) badelin bir ehliyet imtihanına tabi olmalıdır.

3— Tayin muamelatını kanuna muvafakati temin için bir müeyyede olmalıdır, bu müeyyede gayri kanuni olarak ve ya salâhiyettar merciin re'yi istihsal edilmeyerek yapılacak tayin muamelelerinden dolayı alâkadarların şurayı devlete müracaatla nasp muamelesinin iptalini talep ide bilmeleri hakkı kabul olunmalıdır.

4— Memurinin hukuku mâliyesi meselesinde bilhassa memur maaşlarının her memlekette ademi kifayesi mevzuu bahs olmuştur maaş meselesinde evvelemirde her memuriyet ve derece için bir haddi asgari tayin edilmelidir, bu haddi asgarî memurinin yalnız tabii hayatını deyil, içtimai mevkiini de koruyabilecek bir hadtir

5— Tekaüt meselesi de memurların malî hakları meyanında tetkik edilmiş noktalar tebellur eylemiştir:

(1) Tekaüt maaşı bir mükâfat deyildir. sepk eden hidmetin mütemmem bir cüzüdür. Binaenaleyh bu maaşın kat ve tenzili caiz değildir.

(2) Mütেকait memur değildir, binaenaleyh memleket haricinde de olsa maaşını alır.

(3) Tekaüt maaşı (ömrü hukuk) dan olmak itibarile bir nevi maddi maişettir. Ve nakabili hacz. Olmalıdır.

6 — Memurların ihzarı için en eyi usul kendilerinin bir tahsili ali görmüş olmalarıdır, mamafî ali tahsil görmeyenler için meslek derslerinin takip

edilmesi lâzımdır. Bu meslek dersleri hususî müesseselerde de gösterilebilir, Pariste bu maksatla ve harpten sonra açılmış bir idare mektebi vardır ki numune olarak iare edilebilir. Bir mülhaza olmak üzere mezkûr mektebin (Ecole d'administrastion et D'affair) porgramını ber vechi ati arz ediyorum.

1 Hukuku idare idari salahiye ve memurların mesuliyetine mütedair kısımlar tafsil edilmek üzere mücmelen

2 İktisat

3 Hukuku medeniye« mücmelen»

4 Hukuku ticariye

5 Hukuku cezaiye

6 Hukuku amme

7 İstastik ve cemi vesaik

8 Usul i muhasebei umumiye ve bütçe

9 Seıai ve ticari müesseselerin usuli muhasebesi

10 Memleket müessesat idariyesinin tarihçesi

11 İdarei merkeziyei mahalliye teşkilâtı

12 Bankalar

13 Müstemlike idareleri

7— Memur hayatı tetkik olunurken bilhassa «Emri kumanda vahdeti» ehemmiyetle nazarı dikkate alınmıştır. Eyi bir idare, yalnız eyi bir teşkilât ile vucut bulamaz. Muhtelif idare şübeleri arasında sıkı bir ahenk, ve irtibatın mevcudiyeti de lâzımdır.

Bu ahenk ve irtibat ise, kumandadaki vahdetle kaimdir. İdarede kumanda vahdetini ihlâl eden başlıca iki amil vardır: biri memur sindikaları

diğeri meb'uslar ve fırkalaradır. Memurlardan bir kısmı azasından buldukları sındikalara yahut bazı meb'uslara ve ya mensup oldukları fırkalara fazlaca istinat ederler. Bu suretle memur ekseri ahvalde iki amirin emri altında bulunur. Bu amirlerden biri asil meratibe itibarile maiyetinde bulunduğu daire reisidir- Diğer sındıkanın veya fırkanın kâtibi umumisidir, halbuki bu amirlerin gayeleri ekseri ahval da başaka başkadır. Biri mesaisinde devlet menafii, diğeri sindika menafiini tercih eder Bu surette kumanda vahdeti bozulur ve memur bu iki kumandanın tesiri altında bikarar olur. Bundanda idare makinasinin revşi muteessir olur.

Bu mahzurlara mahal vermemek için:

1—Memurların siyasî fırka ve kulüplere intisabı men edilmelidir.

2—İdarî bidem at hakkında meb'usların yalnız daire reislerde teması usul ittihaz edilmesi ve küçük memurların meb'usların tesiri altında bulunmalarına mahal verilmemelidir.

3— Memurlar cemiyet teşkil edebilirlerse. Bunların sindika teşkil etmelerine katiyen mesag verilmemelidir. Memurların sindika teşkil etmelerinde muhik bir sebep mevcut değildir. Çünkü devlet müessesesinde sınıf mübarezesi mevzuu bahs olmaz memurları İktisadî bir müesseside çalışan ameleye teşpih etmek doğru değildir. İktisadî bir müesseside amele ve patron arasında ve menafi ve binnetice sınıf mübarezesi vardır fakat devlet İdare müessise-

sinde âmir ve memur arasında menafî mutasavver değildir. Bu itibarla memurların tatili işgal hakları olamaz.

Memur ordusu ile askerî ordu bir demokrasi için aynı derece haizi ehemmiyettir binaen aleyh her ikisini siyasetten ve siyaseti içtimaiyeden katiyen uzaklaştırmak lâzımdır

*

* *

Memurlar meselesinde kongaraya serdedilen temsilîler şunlardır.

1— Memur olacak namzetlerde umumî olduğu kadar meselekî bir terbiye ve kabiliyet de aranılmalıdır bu terbiye namzedin meslekte bulunduğu müddetçe tekemmül ettirilmelidir.

2— Tahammül ettikleri mesuliyete tekabül etmek üzere hidematı amme amirlerinin nüfuzlarını muhafaza ve takviye etmelidir

3— Memurların tatili işgal edebilmelerine müsaade olunamaz. Bu itibar ile memurun cemiyetlerinin tatili işgal maksadını takip etmesi menedilmelidir.

4—İçtimaî kanunlardan daha kafî bazı kanunlar vücuda getiren bir idare ilmi mevcuttur. Her hangi bir teşebbüsün icrasını tehlukeye i ilka etmeksizin idare kanunlarını ihmal etmek kabil değildir.

5—İdare ilminin vücuda getirdiği kanunlar arasında bir « kumanda birliği » kanun vardır. Bu kanun bir hizmetin başında bulunan memurun nüfuzunun bir meb'usun müracaatı ve ya sindikaya dahil olmuş bir memurun mudahalesile olmamasını emreder.

6—Sanaat hayatında mevcut şeraitin aynı hidematı ammede de mevcuttur. Bu

san'at âleminde müsmer neticeler veren bazı İslahatı idareyede tatbik ameli İslahat, san'at, ticaret hayatında olduğu gibi idarede dahi bütüü aklâm ve devair için yazı makinasinin istimali mecburi olmasıdır.

7—Hidematı ammenin semerelerinin tezyidi san'at için olduğu kadar memurlar içinde faydalıdır.

Müzakeratın hitamı

Bir haftalık mesaîden sonra kongra müzakeratına hitam vermiştir. Bu münasebetle Şehramaneti tarafından bir resmi kabul tertip edildiği gibi akşamı da « Laroe sans » salonunda kongra aza- sına büyük bir ziyafette hükümet nanıma nazır Bertelmi ve ecnebi murahhaslar, Türk murahhası Muslileddin Adil beyefendi iradı nûtk ettiler.

Ferdası, kongra, yine Sorbon merasim salonunda son celsesini akt etti. Burada da nazır müsyü Loi Maren, müderris Bertelmi ve ecnebi Murahhaslarından bir kısmı iradı nutk ettiler. Türk heyet murahhasası namına söz alarak, kongra müzakeratının her memleketin dahili idaresi için olduğu gibi musalemet cihan için feyyaz neticeler verebilmesi temenniyatını arz ve heyeti murahhasanın teşekkürlerini tekrar eyledim.

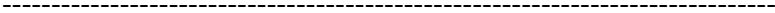
Müteakiben kongra, İspanya ve Amerika hükûmatı müttehidesi hükümetlerinin davetlerini nazarı dikkata alarak dördüncü beynelmilel ulûmu idariye kongrasının 1930 da «Madrit» de ve beşinci

ulûmu idariye kongrasının 1938 de «Vaşington» da inikadını kararlaştırdı. Bundan mada bu kongrada izhar olunan bazı temennileri icra etmek ve gelecek kongrada münakaşa edilecek mesaili tespit ve aza arasında irtibatı temin eylemek vazifelerde mükellef olmak üzere (beynelmilel daimi bir encümen) intihap etti.

Daimi encümenin intihabından sonra kongranın hitamı tebliğ edilmiş ve azanın bir hafta kadar Fransız müessisatı idariye ve belediyesini ziyaret etmeleri rica olunmuştur.

Muslihiddin Adil

Darilfünun hukuk fakültesi hukuku idare müderrisi

FİHRİST

Sahife:

- 1— Reısicumhur H. inin Nutukları.
11— Başvekil H. inin beyanadı.
20— Dahiliye tayinleri :
27— Veraset ve intikal vergisi kanununun bazı maddeleri ni muaddel kanun.
29— Türk harfleri kanunu.
32— B. M. M. kararları.
36— Kararnameler.
37— Millet mektebi teşkilâtı kararname talimatnamesi.
55— Askerî (Kara, Deniz, Hava) Spor teşkilâtı kararna me ve talimatnamesi.
61— Yeni Harfler kanunu hakkında,
61— Donanma emirnamesi. Risalei mevkutei bahriye. Mecmuai seneviyei bahriye nizamnamesinin lagvına dair nizamname hakkında.
63— Vilâyetlerin vekâletlerle muhaberesi hakkında.
63— Teşkilâtı mülkiye haritası hakkında.
64— Büyük erkânı harbiye riyasetinin tezkeresinin tebliği hakkında. •
65— Maarif Vekâletine devrolunacak mektepler hakkında.
66— Vilâyetlerde Polis ve jandarmadan maada muhtelif idarelere mensup (kolcu, Bekçi gibi) müsellaah ve gayri müsellaah muhafaza memurlarının mikdârı hakkında.
67— Vekâletlerin tebligat ve tahriratu umumiyelerinin resmî gazete ile neşri hakkında.

Sahife:

- 67 — Hısnımansur kazası isminin Adıyamana tebdili hakkında.
67 — Reisicumhur H. ine takdim olunacak alfabe hakkın
daki kararnameye dair.
68 — Seferihisar ve Sivrihisar kaza isimlerinin arasındaki iltibasa
dair.
68 — Askerî spor teşkilâtı hakkındaki talimatnamenin meriyete
vazına dair.
69 — İcra vekilleri hey'etine müttefikan itimat edildiğine dair.
69 — Bosna-Hersekte arazisi olanlar hakkında.
74 — Uç aylık kaçakçılık raporları hakkında.
74 — Sakıt hanedan azasına ait emvali menkulenin tasfiyesi
hakkındaki kararnameye dair.
74 — Teşkilâtı mülkiye haritası hakkında.
75 — Mecidiye nahiyesi isminin tebdilen Eskipazar tev-
sim edildiğine dair.
75 — Hükümet konakları hakkında.
77 — Meşrubatı küliye inhisarı varidatından vilayet hisseleri
hakkında.
77 — Kimsesiz çocuklar için belediye bütçelerine tahsisat
vaz'ı hakkında.
78 — İdarei hususiye istatistikleri hakkında.
79 — Kimsesiz kadınlar hakkında.
79 — Evlenme evrakı hakkında.
80 — Yeni Türk harfleri kanunu hakkında.
80 — Tabiiyetten iskat edilen Mihael Nıkolson hakkında.
81 — Tabiiyetimizden iskat edilen Fehim B. Oğlu Rauf, Emin Âli
oğlu Celadet, Süreya hakkında.
82 — Tabiiyetten iskat olunan Mişon kızı klara ve Isak hakkında.

Sahife:

- 83 — Tabiiyetten iskat olunan Baltuk oğlu Fazıl hakkında
83 — 9-11-928 tarihinden mukaddem olup İtalya hariciye nezaretinden tecdit edilmemiş olan İtalya diplomatik pasaportlarının hükümden sakıt olduğuna dair
87 — Ecnebilerin Türkiyede ikamet ve seyyahatleri hakkındaki 2 Mart 331 tarihli kanunu muvakkata müzeyyel kanun
88 — İskanları icra olunan muhacirine muhassas emvali gayrı menkulenin tapoya raptı hakkında
88 — İskân işleri hakkında
92 — Vilayetlerde üç aylık kaçakçılık vekayii

Gayrı resmî kısım

- 97 — Beynelmilel ulumu idariye kongrası

- Muslihiddin Adil -

